

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Diplomová práce

Ekonomická analýza zemědělského podniku

Vypracoval: Bc. Patrik Tušil

Vedoucí práce: Ing. Radek Zdeněk, Ph.D.

České Budějovice 2021

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Patrik TUŠIL
Osobní číslo: E20493
Studijní program: N0488A050006 Finance a účetnictví
Studijní obor:
Téma práce: Ekonomická analýza zemědělského podniku
Zadávající katedra: Katedra účetnictví a financí

Zásady pro vypracování

Cíl práce:

Cílem práce je vyhodnotit stav a vývoj finančních a provozních ukazatelů zemědělského podniku a pomocí metod mezipodnikového srovnání určit pozici podniku v rámci výběrového souboru.

Osnova:

1. Ekonomická analýza a její význam pro hospodaření podniku.
2. Poměrové ukazatele aktivity, likvidity, zadluženosti a rentability. Bonitní a bankrotní modely.
3. Hodnocení zemědělské výroby – objem, struktura, intenzita.
4. Metody mezipodnikového srovnání, metody stanovení vah kritérií.
5. Charakteristika vybraného podniku, charakteristika výběrového souboru podniků.
6. Hodnocení finančních a výrobních ukazatelů podniku, komparace s výsledky podniků ve shodné skupině ANC.
7. Výběr ukazatelů pro vícerozměrné srovnání, aplikace metod mezipodnikového srovnání.
8. Vyhodnocení výsledků.

Rozsah pracovní zprávy: 50 – 60 stran

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

- Blaha, Z. S., & Jindřichovská, I. (2006). *Jak posoudit finanční zdraví firmy*. Praha: Management Press.
- Brealey, R. A., Myers, S.C., & Allen, F. (2008). *Principles of corporate finance (9th ed)*. New York: McGraw-Hill.
- Kubičková, D., & Jindřichovská, I. (2015). *Finanční analýza a hodnocení výkonnosti firem*. Praha: C. H. Beck.
- Marek, P. (2009). *Studijní průvodce financemi podniku (2nd ed)*. Praha: Ekopress.
- MZe, (2018). *Zelená zpráva 2018*. Praha: MZe.
- Neumaierová, I., & Neumaier, I. (2002). *Výkonnost a tržní hodnota firmy*. Praha: Grada Publishing.
- Svatoš, M. (2011). *Ekonomika agrárního sektoru*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze.
- Synek, M. (2011). *Manažerská ekonomika. (5th ed)*. Praha: Grada.
- Synek, M., Kopkáně, H., Kubálková, M. (2009). *Manažerské výpočty a ekonomická analýza*. Praha: C. H. Beck.

Vedoucí diplomové práce: Ing. Radek Zdeněk, Ph.D.
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce: 30. listopadu 2020
Termín odevzdání diplomové práce: 15. dubna 2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Účel práce

1. Cílem práce je vypracovat diplomovou práci z oblasti účetnictví a financí, která bude obsahovat analýzu účetnictví a financí v České republice.

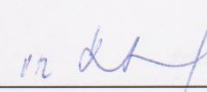
Obsah práce

1. Úvod
2. Účel práce
3. Metodika práce
4. Výsledky práce
5. Závěr
6. Seznam literatury
7. Přílohy

Podmínky práce

Práce bude vypracována v rámci katedry účetnictví a financí. Práce bude vypracována v českém jazyce. Práce bude vypracována v rozsahu 100 stran.

Podpis práce

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

doc. Ing. Milán Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (6)
370 05 České Budějovice
IČ 600 70 658, DIČ CZ60070658

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 27. srpna 2021

.....

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucímu diplomové práce, panu Ing. Radku Zdeňkovi Ph.D., za udělení tématu, odborné vedení a rady, které mi poskytl v průběhu zpracování diplomové práce.

Dále bych rád poděkoval Zemědělskému družstvu Kalich v Kamenici nad Lipou za vstřícný přístup při jednání a poskytnutí údajů.

Obsah

1	Úvod	7
2	Literární rešerše	8
2.1	Význam a postavení zemědělství v rámci národního hospodářství.....	8
2.2	Zemědělské podniky a struktura trhu v ČR.....	10
2.3	Specifika zemědělské činnosti ovlivňující ekonomiku a účetnictví podniku ...	13
2.4	Společná zemědělská politika a návaznost na EU.....	18
2.5	Dotace.....	19
2.6	Ekonomická analýza.....	22
2.7	Mezipodnikové srovnávání.....	26
3	Metodika.....	28
4	Charakteristika podniku.....	32
4.1	Základní informace.....	32
5	Analýza hospodaření podniku	34
5.1	Analýza produkce	34
5.2	Dotace.....	43
5.3	Poměrové ukazatele.....	47
5.4	Bonitní a bankrotní modely	65
5.5	Rozbor nákladovosti	68
6	Závěr.....	71
	Summary.....	73
	Přehled použitých zdrojů	74
	Seznam tabulek.....	78
	Seznam grafů	78
	Seznam příloh	79

1 Úvod

Zemědělství je důležitým odvětvím ekonomiky daného státu. Oproti jiným odvětvím má však určitá specifika, mezi která patří především závislost na přírodních podmínkách. Existence zemědělských podniků je velmi ovlivněna přijatými dotacemi, které mají vliv na celou jejich hospodářskou situaci. Zhodnocení této situace se provádí prostřednictvím ekonomické analýzy, která se nezabývá pouze finančními ukazateli, ale zaměřuje se také na provozní ukazatele. Po celou dobu existence podniku je ekonomická analýza využívána ke zjištění ekonomického stavu podniku. Každý podnik volí jiné postupy a ukazatele, dle konkrétního zaměření a využití. Výsledky ekonomické analýzy jsou důležitým podkladem pro další rozhodování managementu. Čím detailnější a přesnější informace má vedení k dispozici, tím lépe je schopné reagovat na aktuální situaci. Na základě údajů z ekonomické analýzy je možné lépe řídit vztah majetku a zdrojů jeho financování, analyzovat nedostatky a usilovat o zlepšení současného stavu.

Důležité je také vědět, jak si podnik vede v porovnání s konkurencí v daném odvětví. Výsledky ekonomické analýzy však neslouží jen pro vedení společnosti, ale také pro stávající a budoucí investory, dodavatele, odběratele, obchodní partnery, zaměstnance, státní orgány, banky, burzovní makléře, konkurenci a další subjekty. Velmi důležité je využívání dat a jejich porovnávání jak v čase, tak s odvětvově podobnými podniky.

Práce je zaměřena na ekonomickou analýzu vybraného zemědělského podniku. Zemědělství patří mezi velmi řešené téma, jelikož ovlivňuje oblast životního prostředí. Z důvodu měnícího se klimatu, zejména důsledkem globálního oteplování, dochází ke změně rázu krajiny. Aktuálním tématem je plošné kácení stromů z důvodu napadení kůrovcem. Zemědělství v České republice je zaměřeno především na produkci obilovin, okopanin, olejnin a chov skotu a prasat.

2 Literární rešerše

2.1 Význam a postavení zemědělství v rámci národního hospodářství

Postavení zemědělství v rámci národního hospodářství prošlo během 20. století významnou změnou. Téměř v celé historii lidstva bylo zemědělství nejdůležitější aktivitou a většina obyvatel byla zaměstnána právě v tomto odvětví. Zlom nastal v období po druhé světové válce v rozvinutých zemích. Snížil se podíl zemědělského oboru na HDP a také došlo k poklesu počtu zaměstnaných v tomto odvětví. Zmíněná situace však neznamena snížení významu tohoto odvětví. Naopak v rozvíjejících se zemích se trend poklesu příliš neprojevuje a zemědělství je stále považováno za rozhodující oblast národního hospodářství (Dvořáková, 2012).

Zemědělství již není vnímáno jako primární výrobní sektor. Jedná se o komplex, který je důležitý z hlediska nezastupitelnosti a nenahraditelnosti potravin, biologického a velkoplošného charakteru výroby. Postavení zemědělství v národním hospodářství se odvíjí od stupně zajištění potravin pro obyvatelstvo, podílu na tvorbě HDP, vztahu k ostatním odvětvím a také účasti na zahraničním obchodu země (Svoboda et al., 2017).

2.1.1 Agrární sektor

Agrární sektor je závislý na výstupech zemědělské prvovýroby, tudíž je nutné hodnotit význam zemědělství také v souvislosti s ním. Zemědělská prvovýroba je strategicky významná pro celý sektor. V případě, že by nefungovala dobře, mohlo by dojít k dramatickému nárůstu dovozu zemědělských produktů, což by mohlo přinést negativní důsledky pro ekonomiku. Celý agrární sektor by se také mohl dostat do problémů v případě, kdy by nedošlo k adekvátnímu nahrazení domácí zemědělské produkce dovozem (Dvořáková, 2012).

Oproti jiným sektorům národního hospodářství je agrární sektor velmi specifický. V reakci na specifičnost existují dvě skupiny protichůdných názorů. První názor propaguje tvrzení, že agrární sektor je odvětvím národního hospodářství jako každé jiné a nezaslouží si zvláštní přístup. Dle tohoto názoru jsou zemědělci podnikatelskou skupinou a výjimečné přístupy k jejich podnikání by je zvýhodňovaly oproti ostatním. Druhé tvrzení je naprosto odlišné. Zastává názor, že agrární sektor je odvětvím, které má

svá specifika, která je nutno respektovat (mj. i hospodářskou politikou) (Boháčková et al., 2005).

Český agrární sektor prošel v posledních letech výraznými změnami. První výraznou změnou byla ekonomická transformace po roce 1989. Druhou důležitou změnou pak byl vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004 (Svoboda & Novotná, 2014)

2.1.2 Funkce zemědělství

Produkční funkce

Produkční funkce zemědělství spočívá nejen v produkci potravin, ale také ve využití zemědělských produktů jako vstupních surovin mimo obor potravinářství. Zemědělství je v České republice zaměřeno především na produkci obilovin, olejnin, okopanin a chov prasat a skotu. Produkce nepotravinářských statků se významněji rozvinulo až po roce 1989. Výhodou těchto surovin je ekologická přínosnost a obnovitelnost. Z toho důvodu může tato produkce nahradit některé nerostné suroviny (např. zdroje paliv), což bude pro budoucnost zřejmě nutné, jelikož dochází ke snižování zásob nerostných surovin a ke zvyšování finanční náročnosti (Dvořáková, 2012)

Mezi nejvýznamnější ukazatele hodnocení produkční funkce zemědělství patří podíl odvětví na celkovém výkonu národního hospodářství, dále uspokojování potřeb spotřebitelů (potravin), kvalita potravin a cenová a prostorová dostupnost potravin (Svatoš, 2008).

Mimoprodukční funkce

Snižující se přínos z produkce zemědělství je vyvažován mimoprodukční funkcí. Především se jedná o ochranu životního prostředí, o činnosti v regionální a sociální oblasti a o rozvoj doplňujících aktivit na venkově. Významná je také oblast rozvoje ekologicky čistého zemědělství, které produkuje kvalitní a chemicky neošetřené potraviny a zároveň přispívá k obnově ekologické rovnováhy krajiny (Dvořáková, 2012).

Ekologická funkce

Jak již bylo zmíněno, zemědělství významně ovlivňuje oblast životního prostředí. Vliv zemědělství může být pozitivní, jelikož pomáhá udržet rovnováhu biosféry, ale také negativní, protože může docházet ke znečišťování vody, vzduchu a půdy. Racionální je

také utlumit zemědělskou výrobu v oblastech se ztíženými přírodními podmínkami a nahrazovat ji pastvou zvířat (Dvořáková, 2012).

Ekologická funkce zemědělství je nejčastěji hodnocena podrobnými soubory environmentálních indikátorů. Tyto indikátory zahrnují např. strukturu využití zemědělské půdy (orná půda, pastviny, louky), rozsah meliorací (zavlažování nebo odvodnění), oblast ochrany vodních zdrojů, užití hnojiv ekologické investice, rezidua chemických látek v půdě apod. (Svatoš, 2008).

Sociální a regionální funkce

Sociální funkce zemědělství spočívá ve vytváření pracovních míst. Tato funkce se těsně váže na regionální rozvoj, jelikož dostatek pracovních míst na venkově umožňuje plnohodnotný život jeho obyvatel, podmiňuje osídlení a také umožňuje udržet folklór a tradice (Dvořáková, 2012).

Hodnotit sociální úlohu zemědělství je možné pomocí různých ukazatelů, jako např. počtem a strukturou pracovníků v zemědělství nebo podílem na celkovém počtu pracovníků v národním hospodářství. Je však důležité, aby hodnocené údaje byly vyjádřeny na stejné bázi (Svatoš, 2008).

2.1.3 Agrobiznys

Agrobiznys lze definovat jako souhrn všech činností a vztahů týkajících se zpracování a distribuce produktů vyrobených v zemědělství. Součástí agrobiznysu je zemědělská prvovýroba, skladování, zpracování, doprava a prodej zemědělské produkce (Bečvářová, 2014)

2.2 Zemědělské podniky a struktura trhu v ČR

2.2.1 Právní formy subjektů podnikajících v zemědělství

Stejně jako v jiných odvětvích i v zemědělství existuje několik právních forem podnikání. Podniky se vyskytují v podobě obchodních korporací (a.s., s.r.o., k.s., v.o.s.) nebo družstev. Existují také fyzické osoby, což jsou samostatně hospodařící zemědělci. Právnícké i fyzické osoby mají své výhody i nevýhody. Výhodou malých hospodářství jsou nižší náklady na výrobu, nižší zadluženost, vyšší efektivnost vkladů a fakt, že se většinou jedná o rodinné farmy. Obě formy podnikání řeší podobné problémy – vyrovnání

se zahraniční konkurenci a získávání dotací, což je zejména pro menší podniky administrativně náročné (Dvořáková, 2012).

2.2.2 Charakteristika trhu se zemědělskou produkcí v ČR

Zemědělský trh je modifikován různými faktory. Pro zemědělskou prvovýrobu je charakteristická nízká pružnost nabídky, která je daná dlouhým výrobním cyklem. Další vlastností je nedostatečná pružnost nákladů, která vyplývá z všeobecně nepříznivé situace a také závislosti na ceně, kvalitě a sezónnosti vstupů. Sezónnost je patrná v tom, že poptávka po zemědělské produkci je celoroční, zatímco nabídka je pouze sezónní. Další komplikací představuje omezené a nákladné skladování produkce, případně klimatické podmínky. Trh ovlivňuje také pouze dílčí odpovědnost zemědělců za výrobu nekontaminovaných potravin (Svatoš, 2008).

Trh se zemědělskou produkcí se přibližuje teoretické definici trhu dokonalé konkurence. Dokonale konkurenční trh je charakteristický tím, že na něm existuje dostatečné množství prodávajících, ale žádný z nich není sám schopen ovlivnit tržní cenu, dokonalá informovanost a homogenní výroba. Zemědělská prvovýroba splňuje většinu těchto podmínek – na zemědělském trhu figuruje velké množství zemědělských výrobců, výrobek je většinou homogenní, komodity splňují určité závazné parametry jakosti (Dvořáková, 2012).

Zemědělské podniky obecně produkují komodity s nízkou diferenciací. Pro zvýšení zisku, tržeb a prodeje je diferenciací produktu jednou ze strategií, které lze použít (Chocholoušek et al., 2021).

Ceny na trhu jsou formovány podle jednotlivých jakostních tříd. Typickým příkladem jakostní třídy je kategorie mléka v závislosti na obsahu tuku (Dvořáková, 2012).

Ceny zemědělských výrobců se v roce 2019 v porovnání s rokem 2018 průměrně zvýšily zhruba o 4,9 %. V rostlinné výrobě došlo k meziročnímu zvýšení cen obilovin, především pšenice. Živočišná výroba vykazovala zvýšení u jatečných prasat a kuřat, a naopak snížení cen jatečných býků, telat a jalovic (Ministerstvo zemědělství, 2020d).

Celková problematika postavení zemědělství na trhu vyplývá také ze závislosti podniku na finančních zdrojích. Nedostatek finančních zdrojů se mimo jiné projevuje v nákupu osiva, vytváření skladovacích prostor a provozů pro posklizňovou úpravu produkce. Existuje také závislost na tzv. zelených úvěrech, což jsou smlouvy, které se uzavírají

zpravidla na jaře mezi výkupními organizacemi a zemědělskými podniky. Smlouvy se týkají prodeje budoucí sklizně. Po uzavření smlouvy je zemědělskému podniku dodán materiál potřebný pro jarní práce s tím, že splatnost nastane až po sklizni. Zemědělství je také ovlivněno zpracovatelskými podniky, přičemž některé podniky nejsou v příliš dobré pozici. V nejhroší situaci se nachází cukrovary a škrobárny, ve střední pozici jsou podniky zpracovávající živočišnou výrobu (mlékárny, drůbežárny) a nejlépe jsou hodnoceny pivovary, sladovny a podniky tukového průmyslu (Dvořáková, 2012).

Zemědělství patří v české ekonomice mezi odvětví s vyšším věkovým průměrem a dlouhodobě ubývá zájmu mladých lidí o toto odvětví (Svoboda et al., 2017).

Nejvýraznějšími faktory ovlivňující zemědělství v roce 2019 byly škůdci, průběh počasí, tržní podmínky a podpory zemědělského sektoru. Zisk zemědělství ČR dle odhadu meziročně vzrostl o 11,9 % a dosáhl hodnoty 17,5 mld. Kč. Produkce odvětví vzrostla o 3,4 % na celkových 140,3 mld. Kč. Rostlinná produkce dosáhla zvýšení o 4,6 % a převažovala nad živočišnou produkcí. Nejvýznamnějšími plodinami byly obiloviny, technické plodiny a píce. Vyšší produkci zaznamenala sklizeň chmele, kukuřice na zeleno a na siláž, zeleniny a brambor. Naopak nižší byla produkce vína, ovoce, řepky a luskovin. Hektarový výnos obilovin se zvýšil o 8,6 % na 5,65 t/ha. Následující tabulka zobrazuje sklizeň některých zemědělských plodin v letech 2018 a 2019.

Tabulka 1 Sklizeň zemědělských plodin v letech 2018 a 2019⁽¹⁾

Typ plodiny ⁽²⁾	Sklizňová plocha (ha) ⁽³⁾		Výnos (t/ha) ⁽⁴⁾		Sklizeň (t) ⁽⁵⁾	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Obiloviny ⁽⁶⁾	1 338 780	1 352 530	5,21	5,65	6 970 919	7 646 148
Luskoviny ⁽⁷⁾	35 153	33 766	2,26	2,20	79 515	74 165
Okopaniny ⁽⁸⁾	88 286	82 532	-	-	4 328 499	4 298 093
Technické plodiny ⁽⁹⁾	498 803	461 485	-	-	1 519 379	1 253 834
Jednoleté pícniny ⁽¹⁰⁾	275 405	291 696	25,62	30,03	7 055 027	8 759 464
Zelenina ⁽¹¹⁾	10 404	10 222	-	-	198 863	226 341

⁽¹⁾ Harvest of agricultural crops in 2018 and 2019; ⁽²⁾ Type of crop; ⁽³⁾ Harvesting area; ⁽⁴⁾ Hectare yield; ⁽⁵⁾ Total harvest; ⁽⁶⁾ Cereals; ⁽⁷⁾ Legumes; ⁽⁸⁾ Root crops; ⁽⁹⁾ Technical crops; ⁽¹⁰⁾ Annual fodder; ⁽¹¹⁾ Vegetable; Zdroj: (Ministerstvo zemědělství, 2020).

Živočišná produkce meziročně vzrostla o 2,2 %. Mezi nejvýznamnější položky patřilo mléko a chov prasat. Stablní zaměstnanost v zemědělství dosahovala v posledních letech cca 100 000 zaměstnanců. V roce 2019 došlo k nepatrnému snížení počtu zaměstnanců o 1,2 % (Ministerstvo zemědělství, 2020d).

Produkční plocha byla za posledních sto let snížena přibližně o 1,6 mil. hektarů. To se týká také osevní lochy, která byla zredukována o více než jednu třetinu. Preferovanými plodinami jsou obiloviny, zejména pšenice, na rozdíl od období před sto lety, kdy nejdominantnějšími plodinami byly žito a oves. Počet pracovníků v zemědělství se také snížil. Zatímco v roce 1948 bylo v zemědělství zaměstnáno cca 1,3 mil. obyvatel, např. v roce 2016 bylo zaměstnaných v tomto odvětví pouze 130 tis. osob. Zajímavý je také fakt, že výše zmíněných 1,3 mil. obyvatel tvořilo 53 % žen, avšak např. v roce 2016 ženy tvořili pouze jednu třetinu všech pracovníků (CzechTrade, 2018).

2.3 Specifika zemědělské činnosti ovlivňující ekonomiku a účetnictví podniku

Zemědělská výroba je oproti jiným podnikatelským činnostem charakteristická určitými specifiky, které ovlivňují ekonomiku a účetnictví zemědělského podniku. Existují také určitá rizika, jimž zemědělci mohou čelit. Obranou proti těmto rizikům může být udržování optimální likvidity, rentability a zadluženosti, diverzifikace, pěstování méně rizikových plodin, pěstování produktů s kratším výrobním cyklem, pojištění, vytvoření společného podniku (joint venture), uzavírání marketingových kontraktů nebo zajištění pomocí opcí (Špička, 2006).

Zemědělství je ovlivněno různými environmentálními i neenvironmentálními faktory, včetně typu půdy, klimatu, agrotechniky (zpracování půdy, hnojení a ošetřování plodin). Při posuzování stability výnosů plodin je nutné zohledňovat všechny tyto faktory (Szücs & Zsarnóczai, J. S., 2012).

2.3.1 Biologický charakter výroby

Nejdůležitějším faktorem ovlivňujícím zemědělství je biologický charakter výroby. Podstatou zemědělské výroby jsou na rozdíl od průmyslové výroby přirozené biologické pochody. V zemědělství je však také důležitá lidská činnost. Ekonomická a biologická reprodukce zde úzce souvisí, jelikož vlastnosti rostlin a živočichů přináší ekonomický prospěch (Dvořáková, 2012).

Biologický charakter výroby je patrný také např. u živočichů, kdy nelze říct, že pokud zvířata stejného plemene spotřebují stejné množství krmiva, bude i jejich produkce na stejné úrovni (Čuba et al., 1998).

2.3.2 Závislost na přírodních podmínkách

Zemědělství je velmi závislé na přírodních podmínkách. Jedná se především o klimatické podmínky závislé na nadmořské výšce a zeměpisné poloze. Dalším faktorem je kvalita půdy, na níž je závislá jak rostlinná, tak živočišná výroba (Dvořáková, 2012).

2.3.3 Dlouhodobý produkční cyklus a menší ovladatelnost výrobního procesu člověkem

Reprodukční cyklus rostlin a zvířat je většinou dlouhodobým procesem a souvisí s předchozím bodem – tedy s biologickým charakterem. Cyklus může trvat déle než jedno účetní období, obvykle v rozmezí několika let. Extrémním případem může být lesnictví. V zemědělství je možné délku produkčního cyklu ovlivnit šlechtěním a optimalizací podmínek pěstování, avšak každé zrychlení představuje riziko ztráty kvality produkce. Problémem jsou také vysoké náklady např. na zavlažování (Dvořáková, 2012).

Částečným řešením a obranným prostředkem proti dlouhému životnímu cyklu je pěstování méně rizikových plodin a plodin, které mají kratší výrobní cyklus (Špička, 2006).

2.3.4 Nepřetržitý charakter produkce, malá flexibilita vůči požadavkům trhu

Dlouhodobý produkční cyklus také souvisí s menší schopností zemědělských podniků reagovat na potřeby trhu. Jedná se především o změny sortimentu v krátkém časovém období. Zemědělské podniky musí často překlenout období ztráty a doufat v příznivější vývoj cen. Likvidace provozu a jeho obnova by totiž byla velmi nákladným a neefektivním řešením. Příkladem může být podnik, který se zaměřuje na produkci mléka. Získání kvalitního stáda z vlastního chovu je otázkou řady let a pokud dojde ke změně poptávky po mléku a podnik stádo zlikviduje, připraví se o možnost pružně reagovat na případné opětovné zvýšení poptávky (Dvořáková, 2012).

2.3.5 Problém intenzifikace výroby

Pokud je zemědělská výroba příliš intenzivní, může mít závažné důsledky pro životní prostředí. Kvůli ochraně životního prostředí je třeba dodržovat úsporný systém hnojení, který spočívá v hustějším odebrání půdních vzorků, jejich analýze a následné aplikaci hnojiv v dávkách, které budou pro danou půdu optimální (Čuba et al., 1998).

2.3.6 Časový nesoulad mezi průběhem výrobního a pracovního procesu

Tento problém se týká především rostlinné výroby a průběhu biologických procesů, který je delší než pracovní proces. Výsledkem je to, že v některých obdobích je potřeba zajistit více pracovních sil, a naopak v jiných obdobích je nedostatek práce. Tyto výkyvy jsou tlumeny najímáním brigádníků a často také přidruženou výrobou (Dvořáková, 2012).

Rozpor mezi sezónní prací v rostlinné výrobě a standardní pracovní dobou je možné řešit prodloužením časového intervalu prací nebo zapojením většího množství pracovníků. Bohužel obě varianty významně zvyšují náklady. Dalším řešením je provádění práce v optimálním časovém horizontu. Pracovníci rostlinné výroby mají často v mimosezónní době volno, ale naopak v sezónních měsících pracují více než obvykle (Čuba et al., 1998).

2.3.7 Sezónní charakter, nerovnoměrnost peněžních toků

Jak již bylo nastíněno výše, dalším problémem převážně rostlinné výroby je sezónnost. Z ekonomického hlediska se jedná o problém s nerovnoměrným průběhem peněžních toků. V obdobích, kdy nedochází k prodeji produkce existují pouze výdaje (Dvořáková, 2012).

2.3.8 Klimatická, nálezová a genetická rizika

Zemědělská výroba zahrnuje specifická rizika, která mohou snížit, případně zcela ohrozit výsledky práce zemědělců. Patří sem např. klimatická rizika způsobená nepříznivým vývojem počasí (sucho, nadměrné srážky), genetická rizika a nálezová rizika. Rostlinám i živočichům hrozí různé nákazy nebo nežádoucí genetické mutace, které mohou přerůst ve zničení celé zemědělské produkce (Dvořáková, 2012).

Podmínky pro pěstování plodin mohou být uměle vytvořeny, avšak jedná se o nákladné vstupy. Příkladem je např. zavlažování nebo využití chemikálií (Špička, 2006).

2.3.9 Sdružený charakter výroby

Sdružený charakter výroby spočívá v tom, že v průběhu produkce dochází ke vzniku více produktů najednou. Je možné rozlišit hlavní cíl produkce a odpad, který má sice menší ekonomický význam, ale lze jej rovněž využít. Příkladem je obilí, kde hlavním produktem je zrno a vedlejším sláma. Tato vlastnost komplikuje oceňování jednotlivých produktů na úrovni vlastních nákladů (Dvořáková, 2012).

Vzhledem ke sdruženému charakteru výroby je dobré zvolit vhodné výrobní postupy. Možností je také diverzifikace, při které lze využít různé plodiny, kombinaci rostlinné a živočišné výroby, případně pěstování různých odrůd jedné plodiny (Špička, 2006).

2.3.10 Vzájemné vazby meziprojektu, vertikální integrace

Typickým rysem zemědělství je vzájemná vazba meziprojektů v rostlinné a živočišné výrobě. Z rostlinné výroby putuje do živočišné krmivo, a naopak ze živočišné výroby do rostlinné putují hnojiva vyprodukovaná zvířaty. Tyto vazby rovněž ztěžují ocenění (Dvořáková, 2012).

Vertikální integrace spočívá v tom, že podnik kontroluje komoditu v několika stupních výroby. V rámci jednoduché úrovně se jedná o poskytování krmiva a hnojiv, ale v rámci komplexnějších vztahů jde o celý proces od dodávky krmiv až po balení hotových výrobků. V České republice však nejsou vertikální formy integrace dostatečně rozvinuté (Špička, 2006).

2.3.11 Přerušovanost a uzemní rozptýlenost

Zemědělci často obhospodařují velké a rozsáhlé plochy, které však mohou být územně rozptýleny. Kvůli rozptýlenosti je kladen vyšší nárok na vnitropodnikovou dopravu. Pracovní proces může být taky přerušen kvůli špatnému počasí. Bohužel u některých aktivit se poté často musí opakovat proces na celé ploše (Dvořáková, 2012).

2.3.12 Náročnost na specializované strojní vybavení

Efektivnost výroby se zvyšuje s použitím zemědělské techniky. Bohužel stroje jsou většinou velmi drahé a jejich využití je omezené – pouze sezónní (Dvořáková, 2012). Zlepšování technického pokroku je nutné a zlepšuje kontrolu nad produkčním procesem. Technika také umožňuje pěstovat plodiny v extrémnějších podmínkách (Špička, 2006).

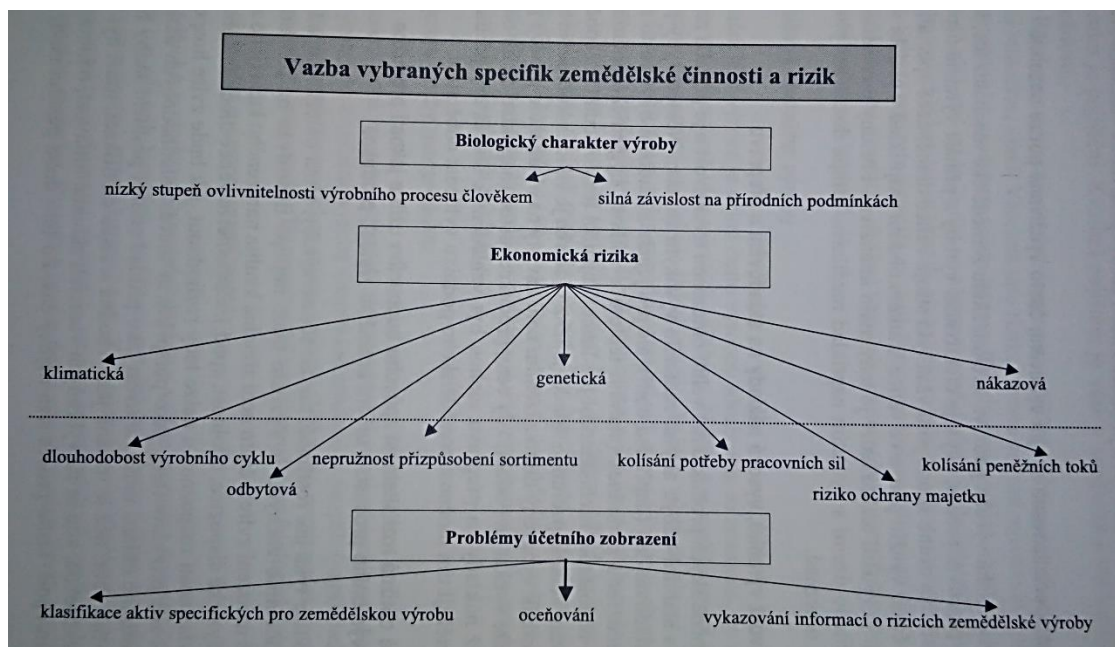
2.3.13 Omezená trvanlivost výrobků, vysoké skladovací náklady

Většina zemědělských produktů má omezenou trvanlivost a je proto nutné zajistit plynulý odbyt. Některou produkci (např. obilí, brambory) lze skladovat, ale aby nedocházelo k její znehodnocení, musí být skladovány při určitých podmínkách. To může vést k náročnému a nákladnému budování velkokapacitních skladů (Dvořáková, 2012).

2.3.14 Obtížná rozlišitelnost užití a jakosti produkce

Tento problém se týká jak rostlinné, tak živočišné výroby. Příkladem rostlinné výroby může být pěstitel sadby brambor. Sadba musí být nejprve otestována na klíčivost, odolnost vůči chorobám, škrobnatost atd. než získá certifikaci. Tento proces nějakou dobu trvá a zemědělec neví, zda bude moci produkci použít jako sadbu, nebo jako brambory nízké jakosti. V živočišné výrobě se může jednat o narození zvířete, jelikož často není po dlouhou dobu možné rozeznat zdravotní stav daného kusu a nelze tedy rozhodnout, zda bude zvíře použito pro chov (Dvořáková, 2012).

Schéma 1 - Vazba specifík a rizik

Zdroj: (Dvořáková, 2012)

2.4 Společná zemědělská politika a návaznost na EU

Zemědělství patří v Evropské unii mezi klíčové oblasti. Společná zemědělská politika EU je stále sporným a nedořešeným tématem. Zjednodušeně lze konstatovat, že jádrem problému je nevyrovnanost evropských zemí. Země na jihu mají vhodnější přírodní podmínky pro produkci potravin a zemědělství je pro ně významnou částí národního hospodářství. Naopak země na severu Evropy jsou více industriální, což vyplývá také z horších přírodních podmínek pro pěstování plodin. Podíl zemědělství na HDP je v těchto zemích nízký. Přes uvedené problémy je Společná zemědělská politika jednou z nejrozpracovanějších a nejdéle fungujících politik Evropské unie. V rámci této politiky jsou vytvářena různá pravidla a ekonomika je ovlivňována různými zásahy a dotačními programy (Dvořáková, 2012).

2.4.1 Vznik a principy SZP

Společná zemědělská politika byla vytvořena v roce 1957 a zahrnovala několik základních cílů – zvýšení produktivity zemědělství pomocí technického rozvoje a optimálního využití výrobních faktorů, zajištění spravedlivé životní úrovně zemědělského obyvatelstva, stabilizaci trhů, pravidelné zásobování zemědělskými výrobky a zajištění přiměřené ceny pro spotřebitele (Ministerstvo zemědělství, 2020c).

Základ Společné zemědělské politiky byl postaven na nástrojích podpory tržních cen. V roce 1962 začala realizace společného zemědělského trhu. Politika dále prošla několika reformami. V praxi se Společná zemědělská politika odvíjí od třech základních principů – jednotného trhu (volného pohybu produktů mezi členskými státy EHS), preferencí společenství (jednotného vystupování států navenek) a finanční solidarity (veškeré výdaje na systém SZP jsou hrazeny ze společných zdrojů) (Dvořáková, 2012).

2.4.2 Financování SZP

Společná zemědělská politika je financována prostřednictvím dvou fondů – Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). První zmíněný fond slouží k financování přímých plateb zemědělcům, zatímco druhý fond financuje příspěvky EU k programům rozvoje venkova (Svoboda et al., 2017).

2.4.3 SZP a Česká republika

V České republice došlo k aplikaci Společné zemědělské politiky v roce 2004, avšak řada opatření byla zaváděna již před vstupem České republiky do Evropské unie (Bečvářová, 2014).

Prostřednictvím nové reformy je členským státům umožněno větší měrou rozhodovat o nastavení přímých plateb. Především se klade důraz na šetrný přístup k životnímu prostředí, generační obměnu venkova a podporu regionů s hospodářskými, sociálními nebo environmentálními problémy (Svoboda et al., 2017).

Zavedení podpor Společné zemědělské politiky, zejména přímých plateb na plochu, vedlo ke zlepšení tržních podmínek v České republice a zvýšení příjmů zemědělců (Latruffe & Davidova, 2007).

2.5 Dotace

Zemědělské odvětví je specifické tím, že zemědělci nejsou schopni adekvátním způsobem reagovat na změnu cen výrobních vstupů, ale i zemědělských plodin. Dotace jsou pro zemědělské podniky významným zdrojem příjmů, tím spíše, pokud se jedná o podniky, které hospodaří v nepříznivých podmínkách. Dotace mají své zastánce i odpůrce. Odpůrci argumentují tím, že problematická ekonomická situace je způsobena špatným vedením. Rizikovost dotací je v tom, že mohou zvýhodňovat méně ziskové podniky proti těm prosperujícím. Dotace by tedy neměly být strukturální, ale měly by sloužit spíše jen jako nápomoc v přechodných obdobích (Svoboda et al., 2017).

Zemědělské dotace slouží jako nástroj a pomoc zemědělským podnikům k dosažení stanovených cílů. Dotace přispívají k minimalizaci negativních dopadů socioekonomického prostředí na životní prostředí, přeměnu struktury výroby a rozvoj multifunkčních aktivit podniků zemědělské výroby. Pomáhají také zlepšit sociální vlastnosti nebo rozvoj indikátoru hodnocení trvale udržitelného rozvoje venkova. Výpadek dotací by mohl přerůst v nedostatek potravin a následně v růst jejich cen. Tyto problémy ovlivňují společnost a přináší do postižených regionů politické turbulence (Kouřilová et al., 2009).

Pozitivním vlivem dotací je zajištění potravin, péče o krajinu a udržení osídlení venkova. Důležité jsou také pro cenovou stabilitu zemědělských produktů a přínos k environmentální kvalitě – zejména kvalitě vody a půdy (Boháčková, 2011).

V roce 2019 dosáhl objem vyplacených dotací na výrobu hodnoty 34,7 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 5,3 %. Největší část představuje Jednotná platba na plochu (11,9 mld. Kč) a dotační titul Greening (6,5 mld. Kč.). Formou národních dotací je podporována konkurenceschopnost, výrobní potenciál, zemědělství, potravinářství a rozvoj venkovského prostoru. Z částky 6,5 mld. Kč byly téměř 2 mld. Kč použity na náhradu škod, které byly způsobeny mrazem nebo suchem (Ministerstvo zemědělství, 2020d).

2.5.1 Druhy dotací

Na dotace lze nahlížet z různých hledisek. Obecně lze dotace rozdělit na běžné (provozní) dotace, které slouží k financování provozních potřeb a investiční dotace určené pro financování konkrétních investic. Rozdíl mezi provozními a investičními dotacemi je také v tom, že běžné dotace mohou být účelové i neúčelové, zatímco investiční jsou striktně účelové (Boháčková, 2011).

Po vstupu České republiky do Evropské unie lze dotace rozdělit na dvě skupiny podle zdroje finančních prostředků – evropské dotační programy a národní dotační programy. Evropské i národní dotační programy jsou administrovány a vypláceny Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF). Mezi základní pilíře dotační politiky patří přímé platby, podpory méně příznivým oblastem, agroenvironmentální podpory, národní dotace a dotace z Programu rozvoje venkova (SZIF, 2013).

Tyto podpory mají svá pravidla a podmínky, za kterých jsou poskytovány. Jejich dodržování je následně kontrolováno právě Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF) a dalšími institucemi (Homolka & Švecová, 2012).

Struktura dotací je odlišná v podnicích s méně příznivými přírodními podmínkami (oblasti LFA, resp. ANC). Pro tyto podnikatelské subjekty je určen vyšší podíl dotačních titulů, které podporují mimoprodukční přínos, ekologické zemědělství a chov skotu (Svobodová & Vinohradský, 2009).

Přímé platby

Od roku 2015 je zaveden tzv. vícesložkový model přímých plateb. Přímé platby představují největší podíl vyplacených finančních prostředků určených na dotace pro zemědělství. Přímé platby zahrnují jednotnou platbu na plochu (SAPS), platbu pro zemědělce, kteří dodržují zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí

(Greening), příplatek pro mladé zemědělce, dobrovolnou podporu vázanou na produkci citlivých komodit (např. škrobových brambor, chmelu, ovoce, zeleniny, konzumních brambor, cukrové řepy, bílkovinných plodin, masných telat, dojníc, ovcí a koz) a přechodné vnitrostátní podpory (PVP), které slouží k dorovnání vybraných komodit, které byly zjednodušením plateb v systému SAPS znevýhodněny oproti plnému systému přímých podpor. V posledních letech jsou dotační programy zaměřeny především na šetrný přístup k životnímu prostředí, tedy Greening, a generační obměnu na venkově (SZIF, 2013).

Nejvýznamnější složkou přímých plateb je jednotná platba na plochu (SAPS). Tato platba představuje přibližně 55 % částky určené na přímé platby. Příspěvek pro mladé zemědělce je poskytován fyzickým nebo právnickým osobám, které mají nárok na platbu. Mladým zemědělcem je osoba, která poprvé zřizuje podnik jako jeho vedoucí, případně osoba, která již takový podnik řídila v průběhu pěti let před prvním předložením žádosti o platbu. Při dotačním programu Greening se žadatel musí řídit určitými podmínkami – diverzifikovat plodiny, zachovat výměru trvalých travnatých porostů a stálých pastvin a plochy využívané v ekologickém zájmu (Svoboda et al., 2017).

Podpory méně příznivým oblastem

Cílem tohoto opatření je zajistit příjmy zemědělským podnikům, které hospodaří v oblastech s méně příznivými podmínkami. Tato podpora má formu vyrovnávacího příspěvku na hektar a je poskytována na základě jednotné žádosti. Oblasti, kterých se tato podpora týká, se do roku 2017 označovaly jako méně příznivé oblasti (LFA). Od roku 2018 se však tyto oblasti označují jako ANC – oblasti s přírodními omezeními. Důležité je tedy rozlišovat období před redefinicí a po ní. ANC obsahuje 3 základní typy oblastí – specifické, horské a ostatní (Ministerstvo zemědělství, 2019a).

Národní dotace

Národní dotace jsou poskytovány Ministerstvem zemědělství. Podpora obsahuje řadu dotačních programů určených velkému množství aktivit. Přispívá k udržování výrobního potenciálu zemědělství a podílu na rozvoji venkovského prostoru (Boháčková, 2011).

Tato podpora je poskytována výhradně z národních zdrojů. Programy jsou zaměřeny také na další oblasti, jako je potravinářství, vzdělávací činnost v zemědělství, podpora nestátním neziskovým organizacím, údržba a obnova kulturního dědictví venkova, udržování stability a soběstačnosti v oblasti genových zdrojů a rezerv a také na oblast

vodního hospodářství a vodohospodářské infrastruktury (Ministerstvo zemědělství, 2020b).

Program rozvoje venkova

Program by měl přispívat ke konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelnému řízení přírodních zdrojů a také k rozvoji venkovských oblastí. Mezi hlavní priority programu lze zařadit podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, vyšší životaschopnost zemědělských podniků a konkurenceschopnost zemědělské činnosti, podpora organizace potravinového řetězce, obnova, zachování a zlepšení ekosystémů, podpora účinného využívání zdrojů a přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku v zemědělství a potravinářství, podpora sociálního začleňování, hospodářského rozvoje a snížení chudoby na venkově (Svoboda et al., 2017).

2.6 Ekonomická analýza

Ekonomická analýza zkoumá ekonomické jevy a procesy na úrovni podniku. Cílem této analýzy je zhodnotit výsledky činnosti podniku za analyzované období a identifikovat determinující činitele. Ekonomická analýza (na rozdíl od finanční analýzy) propojuje věcnou a finanční stránku procesů v podniku a vyjadřuje úzkou spojitost mezi finanční situací a produkční výkonností ekonomiky podniku (Lesáková & kol., 2007).

Je účelné ekonomickou analýzu rozdělit do dvou okruhů. V prvním okruhu dochází k analýze podnikových výsledků, které rozhodujícím způsobem ovlivňují postavení podniku. Jedná se především o finanční situaci podniku, jejíž výjimečné postavení vyplývá z toho, že se jedná o viditelnou část podnikové ekonomiky. Finanční situace je velmi komplexním pojmem a zahrnuje schopnost hradit závazky (likviditu), úroveň využití majetku (aktivita), strukturu finančních zdrojů (zadluženost), výkonnost podniku (rentabilitu) a u některých právních forem také tržní hodnotu podniku. Jedná se tedy v podstatě o finanční analýzu. Druhý okruh zahrnuje interní ukazatele, které vznikají ve vnitřním prostředí podniku. Finanční situace je však závislá na účinnosti podnikové ekonomiky (Zalai & kol., 2010).

Po analýze a zhodnocení celkové finanční situace podniku následuje analýza činitelů, které ji ovlivnily. Tyto jevy mohou být externí, které působí na podnik z venku a interní, které mohou podnikatelské subjekty ovlivnit svými rozhodnutími. Mezi externí činitele

patří např. stav ekonomiky, hospodářská politika státu apod. Naopak interním ukazatelem je analýza objemu výroby, analýza tržeb apod (Lesáková & kol., 2007).

Podmínkou pro analýzu a hodnocení procesů probíhajících v podniku je zajištění dostatečného množství, kvality a struktury dat. V oblasti finančního řízení se většinou používají kvantitativní údaje, tedy údaje vyjadřující množství, velikost, objem apod. Procesy v podniku jsou však svojí podstatou spíše kvalitativní. Pro potřeby řízení je tedy nutné kvalitativní charakteristiky kvantifikovat, tedy různorodé jednotky kvantifikace (naturální jednotky) převést na společnou měrnou jednotku. Zde je tedy vidět propojení finanční a produkční části podnikové ekonomiky (Kubičková & Jindřichovská, 2015).

2.6.1 Poměrové ukazatele

Jádrem analýzy finanční situace je analýza poměrových ukazatelů. Tyto ukazatele jsou tvořeny vztahem jednoho čísla k druhému (Mrkvička & Kolář, 2006).

V současné době se jedná o nejpoužívanější metodu, jelikož umožňuje získat rychlý přehled o základních finančních charakteristikách podniku (Sedláček, 2011).

Ukazatele rentability

Rentabilita, označovaná jako výnosnost vloženého kapitálu, je schopností podniku vytvářet nové zdroje a dosahovat zisku použitím investovaného kapitálu. Jedná se o formu vyjádření míry zisku, která je v tržní ekonomice hlavním kritériem pro alokaci kapitálu (Kalouda, 2017).

Ukazatele rentability zahrnují např. rentabilitu aktiv, investovaného kapitálu, tržeb, dlouhodobých zdrojů a vlastního kapitálu. Tyto ukazatele jsou velmi důležité pro vlastníky a management (Zelgalve & Zacharčenko, 2012).

Ukazatele likvidity

Likvidita je schopností podniku hradit včas své krátkodobé závazky. Ukazatele likvidity se skládají z běžné likvidity, pohotové likvidity a okamžité likvidity (Blaha & Jindřichovská, 2006).

Důvodem zaměření analytiků na ukazatele likvidity je především spolehlivost číselných hodnot (Brealey et al., 2008).

Důležité je rozlišit pojmy likvidita a solventnost. Solventnost je dlouhodobější dostupnost peněžních prostředků, která slouží pro uspokojení finančních závazků v termínu splatnosti (Marek, 2009).

Rozdíl je tedy v tom, že solventnost vyjadřuje vlastnictví peněz, kterými je možné okamžitě platit. Naopak likvidita je schopnost majetku být směněn za hotové peníze a až následně s nimi zaplatit (Doucha, 1996).

Ukazatele zadluženosti

Ukazatele zadluženosti měří rozsah, ve kterém je podnik financován prostřednictvím cizích zdrojů a jeho schopnost krýt své dluhy (Blaha & Jindřichovská, 2006).

Zadluženost není možné vnímat pouze jako negativní faktor. Růstem zadluženosti je možné přispět k celkové rentabilitě, a tím tedy k vyšší tržní hodnotě podniku. Na druhou stranu dochází ke zvyšování rizika finanční nestability. Ukazatele zadluženosti zahrnují např. celkovou zadluženost, koeficient zadluženosti, úrokové krytí, kvótu vlastního kapitálu, dlouhodobou zadluženost a dlouhodobé krytí aktiv (Sedláček, 2011).

Ukazatele aktivity

S pomocí ukazatelů aktivity je možné zjistit, zda velikost jednotlivých druhů aktiv v rozvaze je v poměru k současným nebo budoucím aktivitám podniku přiměřená. Zjednodušeně jde o efektivnost, s jakou podnik řídí svá aktiva (Knápková et al., 2017).

Pokud podnik vlastní více aktiv, než je nutné, vznikají mu nadbytečné náklady a snižuje se zisk. Naopak pokud jich má podnik nedostatek, přichází o případné výnosy a příležitosti. Ukazatele aktivity zahrnují např. vázanost celkových aktiv, obrat zásob, dobu obratu zásob, dobu obratu pohledávek nebo obrat celkových aktiv (Sedláček, 2011).

Ukazatele tržní hodnoty

Ukazatele tržní hodnot vyjadřují tržní ocenění podniku. Vyjadřuje se vztahem tržní ceny akcií k různým veličinám (Blaha & Jindřichovská, 2006).

Tyto ukazatele jsou důležité především pro investory, jelikož je zajímavá návratnost investic. Té je možné dosáhnout prostřednictvím dividend nebo růstem ceny akcií. Ukazatele tržní hodnoty zahrnují čistý zisk na akcii, výplatní poměr, aktivační poměr, dividendu na akcii, poměr tržní ceny akcie a zisku na akcii a ziskový či dividendový výnos (Sedláček, 2011).

2.6.2 Analýza soustav ukazatelů

K hodnocení celkové finanční situace podniku se vytváří soustavy ukazatelů. Důvodem je to, že jednotlivé rozdílové a poměrové ukazatele nemají samy o sobě vypovídací schopnost. Čím více ukazatelů je zahrnuto v modelu, tím detailnější je zobrazení současné situace podniku (Sedláček, 2011).

Nástrojem pro hodnocení výkonnosti podniku jsou paralelní ukazatelové soustavy, rychlé bankrotní a bonitní modely a pyramidové soustavy ukazatelů (Neumaierová & Neumaier, 2002).

Mezi nejznámější soustavy ukazatelů patří pyramidové soustavy poměrových ukazatelů, zejména diagram Du Pont (Mrkvička & Kolář, 2006).

Výhoda pyramidových soustav spočívá v kauzálních vazbách mezi ukazateli, což podporuje přesvědčivost jejich výpovědi. Naopak nevýhodou těchto systémů je jejich pracná modifikace při zavedení nového ukazatele či ukazatelů (Kalouda, 2017).

2.6.3 Bankrotní a bonitní modely

Bonitní a bankrotní modely patří do účelově vybraných ukazatelů. S ohledem na jejich vypovídací schopnost jsou označovány jako modely včasné výstrahy, predikční modely nebo modely identifikace symptomů budoucí nesolventnosti. Tyto modely postihují současný, ale především budoucí vývoj podniku (Kalouda, 2017).

Bankrotní modely informují o tom, zda není firma v blízké době ohrožena bankrotem. Mezi nejznámější bankrotní modely patří Altmanovo Z-skóre, indexy IN, Taflerův bankrotní model a Beermanova diskriminační funkce (Růčková, 2015).

Bonitní modely diagnostikují finanční zdraví firmy. Cílem je stanovit, zda je podnik zařazen mezi „dobré“ nebo „špatné“ podniky. Nejznámějšími bonitními modely jsou Kralickův rychlý test, Index bonity, Grünwaldův index bonity a Tamariho model (Růčková, 2015).

Úroveň finančního zdraví vyjadřuje míru odolnosti financí podniku vůči provozním rizikům. Jedná se o to, do jaké míry bude podnik v blízké budoucnosti uspokojovat nároky všech věřitelů – vyplácet dividendy, hradit závazky z úvěrů a uhrazovat včas své krátkodobé závazky (Grünwald & Holečková, 2009).

2.7 Mezipodnikové srovnávání

2.7.1 Metody mezipodnikového srovnání

Výsledky finanční analýzy podniku je dobré porovnat s ostatními podniky. K tomu slouží metody mezipodnikového srovnání. Srovnávat je možné historický vývoj, současný stav nebo trendy budoucího vývoje. Výsledky je dobré porovnávat s konkurenčním podnikem, ale také s odvětvovým průměrem. Srovnatelnost podniků patří mezi základní předpoklady pro objektivní srovnávání. Metody je možné rozdělit na jednorozměrné, které využívají statistických charakteristik souboru (většinou aritmetický průměr nebo rozptyl), a vícerozměrné, které hodnotí několik charakteristik (Synek et al., 2009)

Bodovací metoda

Bodovací metoda spočívá v bodování jednotlivých podniků, kdy podniku, který dosáhl nejlepších hodnot je přiřazeno 100 bodů. Ostatním podnikům je přiděleno méně bodů, a to podle poměru absolutních hodnot ukazatelů (Sedláček, 2011).

Bodovací metoda je poměrně jednoduchá, a proto je v praxi velmi oblíbená. Její nevýhodou je to, že její výsledky jsou ovlivněny vysokou počáteční a konečnou hodnotou (Synek et al., 2009).

Metoda pořadí

Princip této metody spočívá v seřazení podniků v souboru podle každého ukazatele. Podnik, který dosahuje nejlepší hodnoty bude mít pořadí 1. Pokud dojde ke shodě hodnot, pořadí se stanoví průměrem (Sedláček, 2011).

Metoda pořadí je nejoblíbenější metodou mezipodnikového srovnávání. Důvodem je její jednoduchost, časová nenáročnost a dostatečnost k vytvoření obrazu o postavení jednotlivých podniků (Synek et al., 2009).

Metoda jednoduchého (váženého) podílu

Podstatou metody je použití střední hodnoty jednotlivých ukazatelů. Střední hodnotou se vydělí hodnota každého ukazatele v modelu. Ukazatel se, dle požadavku růstu nebo poklesu, vynásobí koeficientem 1 nebo -1. Výhoda této metody spočívá v tom, že bere v úvahu odchylky hodnot ukazatelů od průměru (Sedláček, 2011).

Metoda normované proměnné

Metoda spočívá v transformaci původní hodnoty ukazatelů. Výhodou této metody je to, že normovaná proměnná odstraňuje největší nedostatky předchozích metod. Výsledky jsou méně citlivé na extrémní hodnoty ukazatelů (Sedláček, 2011).

Metoda je složitější, ale poměrně rychle aplikovatelná. Je možné ji využít i pomocí kapesního kalkulátoru, pokud obsahuje funkci směrodatné odchylky (Synek et al., 2009).

Metoda vzdálenosti od fiktivního objektu

Tato metoda je velmi podobná metodě předcházející. Vychází se opět z normovaných tvarů hodnot, ale do souboru se přidává tzv. fiktivní podnik. Hodnoty ukazatelů fiktivního podniku se zjišťují pomocí toho, že u každého ukazatele se vezme v úvahu nejlepší hodnota ostatních podniků (pro maximalizaci nejvyšší hodnota, pro minimalizaci nejnižší hodnota). Následně dojde k výpočtu aritmetických průměrů, směrodatných odchylek a převodu na normovaný tvar. Nejlepším podnikem je ten, který se co nejméně odchyluje od fiktivního podniku (Sedláček, 2011).

2.7.2 Metody stanovení vah kritérií

Pro mezipodnikové srovnávání a jednotlivé metody je nutné nejprve stanovit jednotlivá kritéria hodnocení. Čím významnější kritérium je, tím větší je jeho váha. Aby bylo dosaženo srovnatelnosti vah, součet těchto vah se musí rovnat 1. Mezi metody stanovení vah kritérií patří metoda stanovení preferenčního pořadí kritérií, metoda párového srovnávání a Saatyho metoda. Při metodě stanovení preferenčního pořadí kritérií určuje hodnotitel přímo pořadí významnosti. Metoda párového srovnávání spočívá v porovnávání párů kritérií a zjišťování počtu preferencí pro každé kritérium vůči ostatním. Saatyho metoda obsahuje dva kroky – zjištění preferenčních vztahů dvojic kritérií uspořádaných v tabulce a určení velikosti preferencí pomocí bodové stupnice (Olivková, 2011).

3 Metodika

Hlavním cílem této diplomové práce je zhodnotit vývoj provozních a finančních ukazatelů vybraného zemědělského podniku a pomocí metod mezipodnikového srovnání určit jeho pozici ve vzorku vybraných podniků.

Analýza provozních ukazatelů je zaměřena na rostlinnou výrobu, jelikož se jedná o nejvýznamnější výrobu sledovaného podniku. V rostlinné výrobě bude analyzována produkce pšenice, žita, jarního a ozimého ječmene a řepky. Dále je zaměřeno na produkci brambor, kde je však nutné odlišit konzumní a průmyslové a sadbové brambory. Nejprve bude analyzována sklizeň zmíněných plodin a následně hektarový výnos. V následující části budou hektarové výnosy porovnány se vzorkem podniků.

Součástí provozních ukazatelů jsou také přijaté dotace. Při jejich rozboru dojde k rozdělení na provozní a investiční dotace. Zároveň bude výše dotací posouzena ve vztahu ke vzorku podniků.

Analýza finančních ukazatelů bude provedena pomocí vybraných nástrojů finanční analýzy, přičemž veškerá data pro tyto účely budou čerpána z výročních zpráv zveřejněných v obchodním rejstříku. Pro provedení analýzy finančních ukazatelů budou vybrány následující poměrové ukazatele rentability (rentabilita vlastního kapitálu, rentabilita aktiv, rentabilita tržeb), likvidity (běžná likvidita, pohotová likvidita, okamžitá likvidita), aktivity (rychlost obratu aktiv, rychlost obratu stálých aktiv, rychlost obratu zásob, doba splatnosti pohledávek, doba splacení závazků) a zadluženosti (celková zadluženost, dlouhodobá zadluženost, krátkodobá zadluženost, úrokové krytí a krytí stálých aktiv dlouhodobým kapitálem). Ukazatele rentability tržeb a rentability aktiv budou navíc očištěny o vliv provozních dotací. Poměrové ukazatele budou vypočteny prostřednictvím následujících vzorců:

$$\text{Běžná likvidita} = \frac{\text{oběžná aktiva}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (1)$$

$$\text{Pohotová likvidita} = \frac{(\text{oběžná aktiva} - \text{zásoby})}{(\text{krátkodobé závazky})} \quad (2)$$

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{krátkodobý finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (3)$$

$$\text{ROE} = \frac{\text{EAT}}{\text{vlastní kapitál}} \quad (4)$$

$$ROA = \frac{EBIT}{\text{celková aktiva}} \quad (5)$$

$$ROA \text{ očištěná o provozní dotace} = \frac{EBIT - \text{provozní dotace}}{\text{celková aktiva}} \quad (6)$$

$$ROS = \frac{EBIT}{\text{tržby}} \quad (7)$$

$$ROS \text{ očištěná o provozní dotace} = \frac{EBIT - \text{provozní dotace}}{\text{tržby}} \quad (8)$$

$$\text{Celková zadluženost} = \frac{\text{cizí zdroje}}{\text{celková aktiva}} \quad (9)$$

$$\text{Dlouhodobá zadluženost} = \frac{\text{dlouhodobé závazky}}{\text{celková aktiva}} \quad (10)$$

$$\text{Krátkodobá zadluženost} = \frac{\text{krátkodobé závazky}}{\text{celková aktiva}} \quad (11)$$

$$\text{Úrokové krytí} = \frac{EBIT}{\text{Nákladové úroky}} \quad (12)$$

$$\text{Krytí stálých aktiv dl. kapitálem} = \frac{\text{dl. závazky} + \text{vlastní kapitál}}{\text{stálá aktiva}} \quad (13)$$

$$\text{Rychlost obratu aktiv} = \frac{\text{tržby}}{\text{aktiva}} \quad (14)$$

$$\text{Rychlost obratu stálých aktiv} = \frac{\text{tržby}}{\text{stálá aktiva}} \quad (15)$$

$$\text{Rychlost obratu zásob} = \frac{\text{tržby}}{\text{zásoby}} \quad (16)$$

$$\text{Doba splatnosti pohledávek} = \frac{\text{pohledávky}}{\left(\frac{\text{tržby}}{360}\right)} \quad (17)$$

$$\text{Doba splacení dluhu} = \frac{\text{cizí zdroje}}{\text{cash flow z provozní činnosti}} \quad (18)$$

Následně bude vývoj vybraných poměrových ukazatelů porovnán se vzorkem podniků (viz příloha č.1), který byl vytvořen na základě kritéria podílu výměry v LFA H větší než 50 %. Vzorek je vhodný pro porovnání s vybraným podnikem, z důvodu hospodaření ve srovnatelných podmínkách. Pro mezipodnikové srovnání jsou vybrány následující ukazatele: rentabilita vlastního kapitálu, rentabilita aktiv, běžná likvidita, okamžitá likvidita, rychlost obratu aktiv a celková zadluženost. Ke srovnání dojde prostřednictvím bodové metody, která bude aplikována prostřednictvím následujících vzorců:

$$\text{pro maximalizační ukazatel: } x_{ij} = \frac{x_{ij} - x_{imin}}{x_{imax} - x_{imin}} \quad (19)$$

$$\text{pro minimalizační ukazatel: } x_{ij} = \frac{x_{imax} - x_{ij}}{x_{imax} - x_{imin}} \quad (20)$$

kde: x_{ij} je hodnota i -tého ukazatele u j -tého objektu,

i – počet sledovaných ukazatelů,

j – počet sledovaných objektů,

x_{max} – nejvyšší hodnota i -tého ukazatele,

x_{min} – nejnižší hodnota i -tého ukazatele (Synek et al., 2009).

Ke stanovení vah jednotlivých kritérií bude využita Saatyho metoda. Nejprve dojde ke zjištění preferenčních vztahů dvojic kritérií (viz následující tabulka), poté k výpočtu geometrického průměru bodů a na závěr k určení vah jednotlivých kritérií. Preferenční vztahy jednotlivých dvojic byly určeny subjektivně.

Tabulka 2 Preferenční vztahy jednotlivých kritérií ⁽¹⁾

Indikace ⁽²⁾	Počet bodů ⁽³⁾
Kritéria jsou stejně významná ⁽⁴⁾	1
První kritérium je slabě významnější než druhé ⁽⁵⁾	3
První kritérium je silně významnější než druhé ⁽⁶⁾	5
První kritérium je velmi silně významnější než druhé ⁽⁷⁾	7
První kritérium je absolutně významnější než druhé ⁽⁸⁾	9

⁽¹⁾ Preferential relationships of criteria, ⁽²⁾ Indication, ⁽³⁾ Points, ⁽⁴⁾ The criteria are equally important, ⁽⁵⁾ One element is favored slightly over another, ⁽⁶⁾ One element is favored strongly over another, ⁽⁷⁾ One element is favored very strongly over another, ⁽⁸⁾ One element is favored absolutely over another. Zdroj: (Olivková, 2011).

Dílčí část práce je věnována také analýze nákladovosti. Dojde k rozdělení celkové nákladovosti a následně bude podrobněji analyzována provozní nákladovost. Zároveň dojde k porovnání nákladovosti se vzorkem podniků a zjištění dosaženého percentilu.

Zhodnocení, zda družstvo patří mezi prosperující nebo neprosperující podniky bude provedeno pomocí G-indexu, který je vyjádřen v následující rovnici

$$G = 3,412x_1 + 2,226x_2 + 3,277x_3 + 3,149x_4 - 2,063x_5 \quad (21)$$

kde:

x_1 – nerozdělený zisk / aktiva,

x_2 – výsledek hospodaření před zdaněním / aktiva,

x_3 – výsledek hospodaření před zdaněním / celkové výnosy,

x_4 – provozní cash flow / aktiva,

x_5 – zásoby / celkové výnosy (Gurčík, 2002).

Pro hodnocení bonity podniku byl vybrán model Finančního zdraví Programu rozvoje venkova, který se řídí metodikou dostupnou na www.szif.cz. Podle výsledného počtu získaných bodů bude podnik zařazen do konkrétní skupiny, viz následující tabulka.

Tabulka 3 Rozlišení kategorií finančního zdraví dle dosaženého počtu bodů⁽¹⁾

Kategorie ⁽²⁾	Bodový interval ⁽³⁾	Podmínka finančního zdraví ⁽⁴⁾
A	(22; 30>	Splněna ⁽⁵⁾
B	(14; 22>	
C	(9; 14>	
D	(6; 9>	Nesplněna ⁽⁶⁾
E	<0; 6>	

⁽¹⁾ Differentiation between categories of Financial health of Rural Development Programme in order on the final score; ⁽²⁾ Category; ⁽³⁾ Score interval; ⁽⁴⁾ Condition of Financial health; ⁽⁵⁾ Fulfilled; ⁽⁶⁾ Not fulfilled. Zdroj: (SZIF, 2013).

Vývoj všech provozních i finančních ukazatelů bude sledován za období let 2010–2019.

4 Charakteristika podniku

4.1 Základní informace

Zemědělské družstvo „Kalich“ vzniklo sloučením tří zemědělských celků v roce 1976. V současné době má 9 členů představenstva a 3 členy kontrolní komise. Sídlo družstva se nachází v Kamenici nad Lipou, avšak jednotlivá střediska výroby se nachází v blízkém okolí. Družstvo se kromě rostlinné a živočišné výroby zaměřuje také na přidruženou dřevovýrobu a provozuje také družstevní jatka. V zemědělském družstvu bylo na začátku roku 2020 zaměstnáno 60 zaměstnanců. Družstvo má celkem 96 členů.

4.1.1 Rostlinná výroba

Podle klasifikace ANC (LFA) patří zhruba 75 % výměry do kategorie horských oblastí. Družstvo hospodáří na 1 410 ha zemědělské půdy. Z této výměry připadá 500 ha na louky a 910 ha na ornou půdu. Mezi hlavní pěstované plodiny patří řepka olejná, obiloviny a brambory, v menší míře se pěstuje kukuřice a hrách.

4.1.2 Živočišná výroba

Veškerá živočišná výroba se v současné době nachází v jediném středisku a zahrnuje chov skotu a chov prasat. Chov je provozován z části v nově zrekonstruovaném objektu bývalého velkokapacitního teletníku, z části v původních budovách a z části v nově vystavěné odchovně pro mladý dobytek.

Chov skotu

K 1. lednu 2020 má družstvo 858 ks skotu, z toho 315 krav. V roce 2019 bylo vyprodukováno 2 265 065 litrů mléka, při průměrné doživosti 20,04 l/dojnici/den. Veškeré mléko dodané do mlékárny bylo v třídě Q. Vzhledem k tomu, že družstvo trvale vyrábí mléko v jakosti Q (nejvyšší jakost), získalo 7. února 2018 povolení užívat „Ochrannou známku na syrové kravské mléko v jakosti Q“. Masnému průmyslu bylo dodáno celkem 229 ks skotu o průměrné hmotnosti 743 kg, u krav 578 kg.

Chov prasat

Na začátku roku 2020 chová družstvo 704 ks prasat, z toho 69 ks prasnic a 3 kance. Masnému průmyslu bylo v roce 2019 dodáno 680 ks prasat při průměrné hmotnosti 112 kg/ks.

4.1.3 Družstevní jatka

V družstevních jatkách bylo v roce 2019 zpracováno 31 ks skotu a 259 ks prasat. Jatka slouží také pro porážku cizích zvířat na zakázku formou tzv. domácí porážky.

4.1.4 Přidružená dřevovýroba

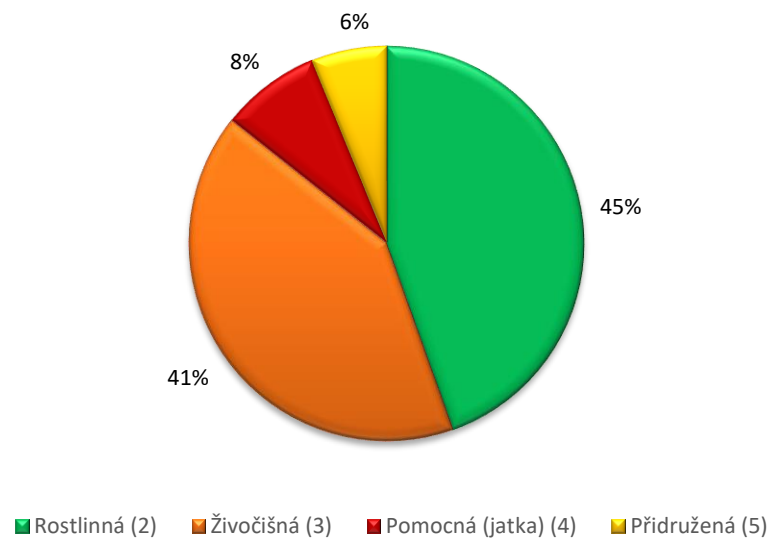
Provoz dřevovýroby používá ke zpracovávání materiálu rámovou, rozmítací, sámovací a kapovací pilu. Dřevní hmota se zpracovává především na výrobu palet a paletových přířezů, které tvoří páteřní program výroby. 40 % produkce je určeno na export a 60 % produkce slouží tuzemským odběratelům. Ročně družstvo vyrobí 60-65 tisíc kusů palet, které nabízí v 9 různých rozměrech. Družstvo v menší míře vyrábí také stavební a truhlářské řezivo na zakázku. Jedná se především o trámy, latě, fošny a prkna. Rámová pila umožňuje vyrábět i extrémně dlouhé řezivo. Provoz je postaven tak, že je zde možné vyrobit trámy až do délky 14 metrů. V roce 2020 byla do provozu uvedena nová sušárna řeziva a palet. Ve stejném roce byl zároveň získán certifikát na tepelné ošetření palet a paletových přířezů dle specifikace FAO ISPM No.15 (IPPC), díky čemuž družstvo vyrábí i palety určené mimo území Evropské unie (především pro Asii, Turecko a USA).

5 Analýza hospodaření podniku

5.1 Analýza produkce

Výroba družstva se skládá ze čtyř činností – rostlinné, živočišné, přidružené a pomocné výroby. Následující graf vyjadřuje průměrný podíl jednotlivých výrob na celkové produkci.

Graf 1 Průměrný podíl jednotlivých výrob na celkové produkci za období 2010-2019⁽¹⁾

⁽¹⁾ Average share of individual productions in total production in years 2010-2019; ⁽²⁾ Crop production; ⁽³⁾ Animal production; ⁽⁴⁾ Ancillary production (slaughterhouse); ⁽⁵⁾ Associated production. Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu je zřejmé, že nejvýznamnější výrobou je rostlinná výroba, následovaná živočišnou výrobou. Podíl těchto výrob na celkové produkci je dohromady zhruba 86 %. Rostlinná výroba vytváří produkci, která se v průměru pohybuje kolem 22 mil. Kč. Od roku 2015 však hodnota rostlinné produkce klesá, a naopak se postupně zvyšuje produkce živočišná. Mezi méně významné výroby patří pomocná a přidružená výroba. Produkce přidružené výroby se meziročně stále zvyšuje a dochází také k rozšiřování sortimentu (zejména palet).

5.1.1 Rostlinná výroba

Mezi hlavní pěstované plodiny patří řepka olejná, obiloviny (zejm. ječmen, žito, pšenice) a brambory. V menší míře je pěstován oves, kmín, hrách a kukuřice na zeleno a siláž. Následující tabulka znázorňuje sklizeň vybraných plodin v letech 2010–2019.

Tabulka 4 Sklizeň vybraných plodin v t ⁽¹⁾

Rok ⁽²⁾	Pšenice ozimá ⁽³⁾	Žito ⁽⁴⁾	Řepka ⁽⁵⁾	Ječmen ozimý ⁽⁶⁾	Ječmen jarní ⁽⁷⁾
2010	660,00	540,20	670,42	190,00	680,25
2011	750,50	527,90	717,40	205,30	740,00
2012	578,10	530,07	531,66	132,00	688,50
2013	678,50	576,76	733,29	223,50	592,20
2014	1 020,00	653,66	707,05	263,70	748,00
2015	820,82	503,67	739,38	312,70	881,70
2016	843,20	274,18	526,59	280,50	597,40
2017	640,00	517,39	492,41	225,00	400,00
2018	815,00	670,54	596,39	350,00	350,00
2019	860,00	483,80	623,73	370,00	290,00

⁽¹⁾ Harvest of selected crops in tonnes; ⁽²⁾ Year; ⁽³⁾ Winter wheat; ⁽⁴⁾ Rye; ⁽⁵⁾ Oilseed rape; ⁽⁶⁾ Winter barley; ⁽⁷⁾ Spring barley. Zdroj: vlastní zpracování.

Z výše uvedené tabulky je patrné, že nejvyšší sklizně dlouhodobě dosahuje družstvo u pšenice a řepky. Průměrná roční sklizeň pšenice činí 738 tun. Nejvyšší úroda pšenice byla zaznamenána v roce 2014, kdy sklizeň této plodiny přesáhla tisíc tun. Nejvíce řepky bylo sklizeno v roce 2015, v dalších letech následoval pokles, avšak od roku 2018 produkce řepky opět roste. Z tabulky je dále patrný opačný vývoj sklizně ječmene v posledních letech. Zatímco sklizené tony ozimého ječmene se od roku 2017 zvyšují, u jarního ječmene je tomu přesně naopak. Nejvíce ozimého ječmene bylo sklizeno v roce 2019, naopak jarního ječmene v roce 2015. Sklizeň žita se pohybuje průměrně okolo 530 tun ročně (hodnoty zahrnují jak ozimé, tak jarní žito).

Jednotlivou sklizeň není možné porovnat s ostatními podniky. Každý podnik totiž hospodaří na jinak velké ploše. Srovnání je však možné prostřednictvím výnosu v tunách na jeden hektar. Následující tabulka zobrazuje hektarové výnosy plodin v letech 2010–2019.

Tabulka 5 Hektarový výnos vybraných plodin v t/ha ⁽¹⁾

Rok ⁽²⁾	Pšenice ozimá ⁽³⁾	Žito ⁽⁴⁾	Řepka ⁽⁵⁾	Ječmen ozimý ⁽⁶⁾	Ječmen jarní ⁽⁷⁾
2010	4,962	6,000	3,722	4,222	4,857
2011	5,285	5,866	3,776	5,133	5,103
2012	4,700	6,310	3,004	3,000	3,912
2013	5,063	6,008	3,741	5,080	5,105
2014	8,160	7,428	4,234	5,171	5,984
2015	6,489	6,995	4,929	5,900	6,888
2016	6,666	3,808	3,511	5,292	4,857
2017	4,452	6,564	3,242	4,192	3,226
2018	5,639	8,473	3,910	6,189	2,733
2019	6,061	7,277	3,589	6,621	3,551

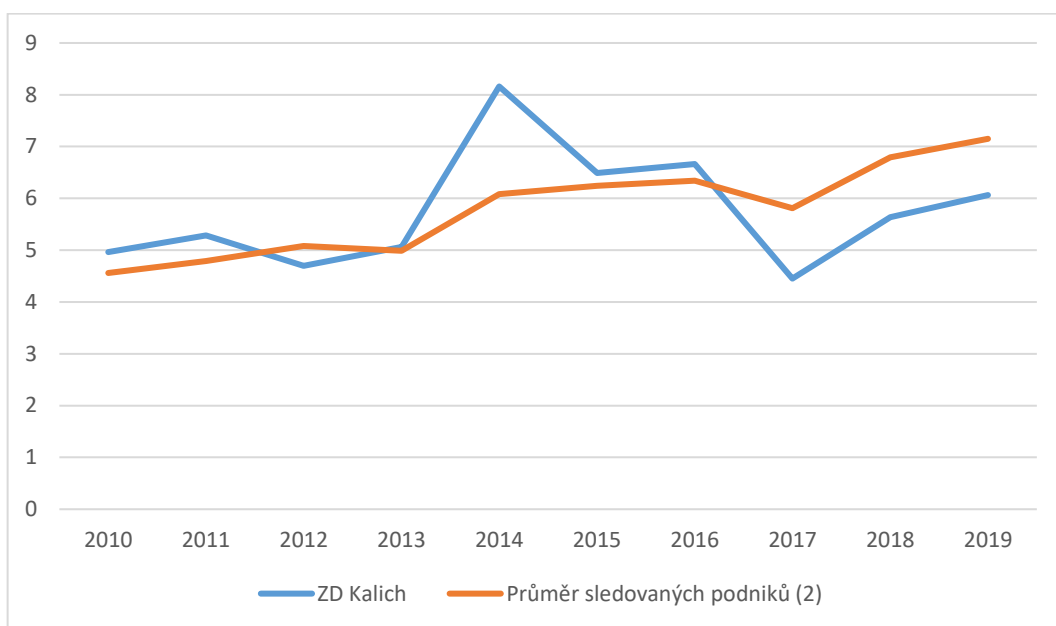
⁽¹⁾ Yield per hectare; ⁽²⁾ Year; ⁽³⁾ Winter wheat; ⁽⁴⁾ Rye; ⁽⁵⁾ Oilseed rape; ⁽⁶⁾ Winter barley; ⁽⁷⁾ Spring barley.
Zdroj: vlastní zpracování.

Dle údajů v tabulce je možné říct, že dlouhodobě nejvyšší hektarový výnos je dosahován u pšenice a žita. Nejvyšší hektarový výnos pšenice byl zaznamenán v roce 2014, kdy bylo sklizeno 8,16 tun na hektar. Do roku 2017 však došlo ke snížení téměř o polovinu. Pokud jde o sklizeň žita, v posledních letech byl výnos udržen v průměru na 7,4 tunách na hektar. Přestože žito nedosahuje tak velké sklizně jako pšenice, hektarový výnos je poměrně vysoký. Nejvyššího hektarového výnosu u žita dosáhlo družstvo v roce 2014 a činil 7,428 tun žita na hektar. Z hlediska pěstování řepky byl nejúspěšnějším rokem rok 2015, následovaný rokem předchozím. Přestože sklizeň řepky je poměrně vysoká, průměrný hektarový výnos se pohybuje pouze kolem hodnoty 3,76 tun na hektar. Jak již bylo naznačeno výše, vývoj u ozimého a jarního ječmene je opačný. Zatímco ozimého ječmene je v posledních dvou letech sklizeno v průměru 6,4 tun na hektar, u ječmene jarního je to pouze 3,14 tun na hektar. Nejvyššího hektarového výnosu ozimého ječmene bylo dosaženo v roce 2019, naopak u jarního ječmene v roce 2015.

Porovnání se vzorkem

Následující grafy zobrazují porovnání hektarových výnosů vybraných plodin mezi sledovaným družstvem a vzorkem podniků za období 2010–2019.

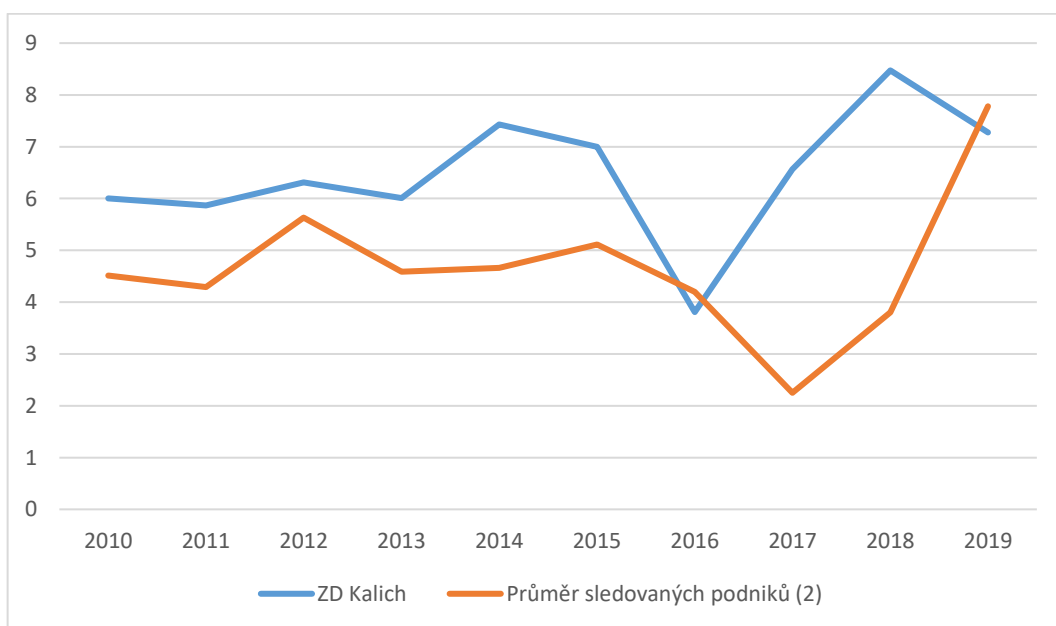
Graf 2 Hektarový výnos pšenice ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Hectare Yield of Wheat, ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní tvorba.

Jak již bylo zmíněno výše, nejvyššího hektarového výnosu dosáhlo družstvo v roce 2014, naopak nejnižšího v roce 2017. Při porovnání se vzorkem podniků je zřejmé, že od roku 2013 do roku 2016 byl hektarový výnos družstva vyšší než průměrná hodnota vzorku, zatímco od roku 2017 nastává opačná situace. Od roku 2017 je zároveň možné sledovat stejný trend vývoje výnosu pšenice na jeden hektar. Nejnižší průměrnou hodnotu hektarového výnosu pšenice zaznamenaly podniky ze vzorku v roce 2010.

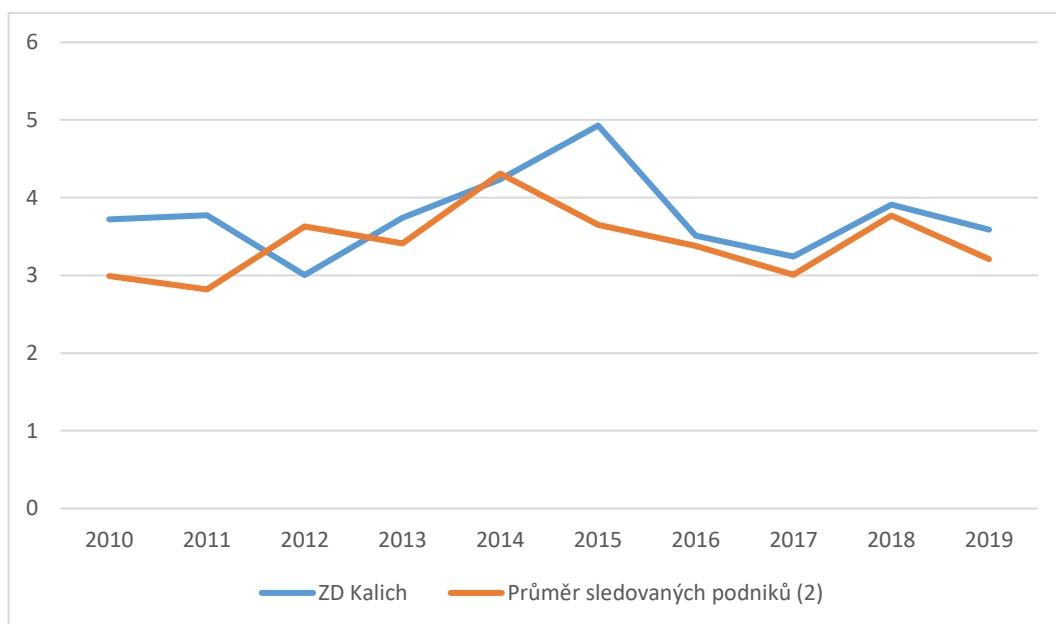
Graf 3 Hektarový výnos žita ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Hectare Yield of Rye, ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní tvorba

Dlouhodobě vysoký hektarový výnos je dosahován také u žita, který se kromě let 2016 a 2019 pohybuje nad úrovní průměrné hodnoty podniků ze vzorku. Nejnižší hodnota byla naměřena právě v roce 2016, naopak nejvyšší v roce 2018. Podniky ze vzorku zaznamenaly největší propad v roce 2017, kdy hodnota činila pouze 2,25 t/ha. Naopak od tohoto roku křivka strmě roste a v roce 2019 dosáhla svého maxima, hodnoty 7,78 tun sklizeného žita na jeden hektar.

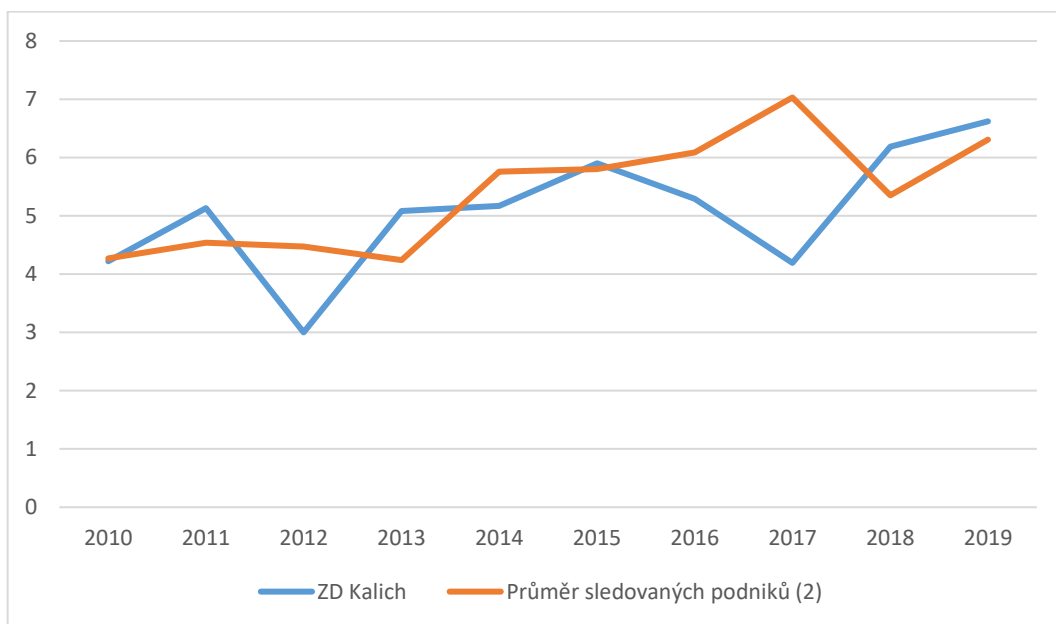
Graf 4 Hektarový výnos řepky ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Hectare Yield of Oilseed rape, ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní tvorba

U hektarového výnosu řepky je možné sledovat zajímavou situaci. Zatímco od začátku sledovaného období až do roku 2015 nastává úplně opačný vývoj výnosu řepky na jeden hektar, od roku 2016 je trend vývoje sjednocen. Důvodem je pravděpodobně struktura složení vzorku podniků. Nejvyššího hektarového výnosu řepky dosáhlo družstvo v roce 2015, zatímco podniky ze vzorku o rok dříve. Nejnižší hodnoty byly u vzorku zaznamenány v roce 2011 a u sledovaného družstva v roce 2012.

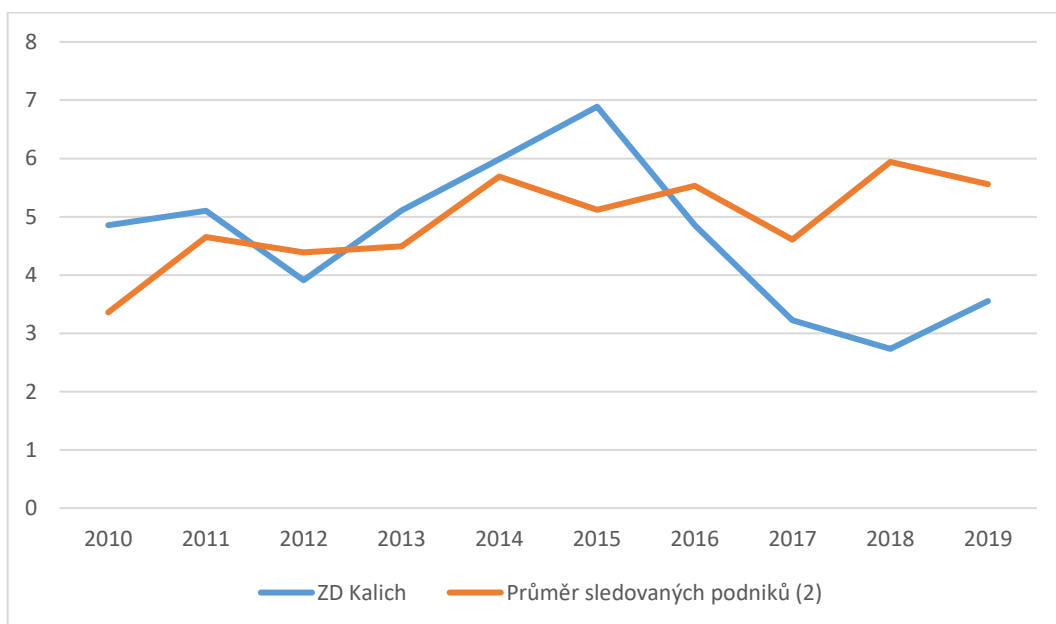
Graf 5 Hektarový výnos ozimého ječmene ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Hectare Yield of Winter barley, ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní tvorba

Nejnižší hektarový výnos družstva byl zaznamenán v roce 2012, zatímco u podniků ze vzorku to byl rok následující. Od roku 2015 je opět možné sledovat opačný trend vývoje výnosu ozimého ječmene na jeden hektar. Zatímco podniky ze vzorku dosahují maximální hodnoty v roce 2017, u sledovaného družstva se jedná o druhou nejnižší naměřenou hodnotu.

Graf 6 Hektarový výnos jarního ječmene ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Hectare Yield of Spring barley, ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní tvorba

Pokud jde o jarní ječmen, družstvo dosahovalo vyšších hektarových výnosů než podniky ze vzorku od začátku sledovaného období až do roku 2015, s výjimkou roku 2012. Naopak od maxima z roku 2015 dochází k prudkému snížení a v roce 2018 hektarový výnos klesl dokonce pod 3 tuny na hektar. Průměrný hektarový výnos jarního ječmene podniků ze vzorku zaznamenal nejnižší hodnotu v roce 2010, naopak nejvyšší v roce 2018, kdy množství sklizeného jarního ječmene činilo téměř 6 tun na hektar.

V následující tabulce je uveden dosažený percentil z hlediska hektarových výnosů.

Tabulka 6 Dosažený percentil z hlediska hektarových výnosů vybraných plodin ⁽¹⁾

Rok ⁽²⁾	Pšenice ozimá ⁽³⁾	Žito ⁽⁴⁾	Řepka ⁽⁵⁾	Ječmen ozimý ⁽⁶⁾	Ječmen jarní ⁽⁷⁾
2010	56	78	92	13	80
2011	47	71	91	44	67
2012	43	50	78	0	7
2013	40	75	86	14	67
2014	91	75	83	0	33
2015	50	50	86	17	70
2016	50	0	83	0	50
2017	22	75	50	0	33
2018	11	67	0	14	38
2019	0	0	60	0	60

⁽¹⁾ Achieved percentile in terms of Yield per hectare; ⁽²⁾ Year; ⁽³⁾ Winter wheat; ⁽⁴⁾ Rye; ⁽⁵⁾ Oilseed rape; ⁽⁶⁾ Winter barley; ⁽⁷⁾ Spring barley. Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka potvrzuje, že družstvo je v porovnání s ostatními podniky nadprůměrné v produkci řepky a žita. Naopak u produkce ozimého ječmene je hluboce pod průměrem. Výjimkou byl pouze rok 2011, kdy byl podnik lepší než 44 % podniků. Z hlediska výnosu pšenice si sledované družstvo nejlépe vedlo v roce 2014, kdy bylo lepší než 91 % podniků. Z hlediska pěstování žita, řepky a jarního ječmene byl nejúspěšnějším rokem rok 2010. V tomto roce totiž podnik dosáhl vyššího hektarového výnosu žita než 78 % podniků, u řepky se jednalo o hodnotu vyšší než 92 % podniků a u jarního ječmene bylo družstvo lepší než 80 % podniků ze vzorku.

Produkce brambor

Družstvo pěstuje konzumní, průmyslové i sadbové brambory. Přibližně 64 % produkce brambor tvoří právě průmyslové brambory, tedy brambory se zvýšeným obsahem škrobu. Pokud jde o konzumní brambory, pěstují se jak rané, tak pozdní konzumní. Osevní plocha konzumních brambor je přibližně shodná s osevní plochou sadbových brambor. Sadbové brambory se skládají jak z konzumních, tak z průmyslových brambor, a využívají se kromě prodeje také pro další sázení v následujícím roce. Jak naznačuje následující tabulka, sadbové brambory se každoročně pěstují na ploše velké zhruba 10 hektarů.

Tabulka 7 Produkce sadbových brambor ⁽¹⁾

Rok ⁽²⁾	Sklizňová plocha (ha) ⁽³⁾	Produkce (t) ⁽⁴⁾	Hektarový výnos ⁽⁵⁾	Průměr hektarových výnosů vzorku podniků ⁽⁶⁾
2010	10	160	16,0	-
2011	10	180	18,0	-
2012	10	140	14,0	-
2013	10	160	16,0	25,12
2014	10	220	22,0	28,07
2015	10	160	16,0	18,88
2016	10	170	17,0	25,33
2017	10	170	17,0	28,33
2018	10	175	17,5	21,64
2019	10	170	17,0	18,58

⁽¹⁾ Production of seed potatoes; ⁽²⁾ Year; ⁽³⁾ Harvest area; ⁽⁴⁾ Production; ⁽⁵⁾ Yield per hectare; ⁽⁶⁾ Average of yields per hectare of companies in sample. Zdroj: vlastní zpracování.

Z tabulky je patrné, že nejvyšší produkce sadbových brambor bylo dosaženo v roce 2014, kdy bylo sklizeno 220 tun brambor a hektarový výnos činil tedy 22 tun na hektar. Hektarový výnos se v průběhu deseti let pohybuje průměrně kolem 17 t/ha.

Při porovnávání se vzorkem podniků bylo zjištěno, že sadbové brambory pěstuje pouze malé množství podniků. Nejvyššího průměrného hektarového výnosu bylo dosaženo v roce 2017, kdy na jednom hektaru bylo sklizeno 28,33 tun brambor. Druhého nejvyššího výnosu bylo dosaženo v roce předcházejícím, kdy bylo sklizeno zhruba 25,33 tun sadbových brambor na hektar. Naopak nejhorším rokem byl z hlediska vzorku podniků rok 2019, kdy hektarový výnos činil pouze 18,58 t/ha.

Následující tabulka zobrazuje sklizeň a hektarové výnosy konzumních a průmyslových brambor v letech 2010–2019.

Tabulka 8 Produkce konzumních a průmyslových brambor⁽¹⁾

Rok ⁽²⁾	Sklizňová plocha (ha) ⁽³⁾	Produkce (t) ⁽⁴⁾	Hektarový výnos ⁽⁵⁾	Průměr hektarových výnosů vzorku podniků ⁽⁶⁾
2010	45,6	1 180,60	25,89	20,74
2011	48,6	1 095,10	22,53	28,95
2012	40,2	1405,36	34,96	21,04
2013	48,0	1 037,13	21,61	17,10
2014	46,0	1 781,16	38,72	20,78
2015	45,0	1 307,67	29,06	23,24
2016	47,0	1 716,73	36,53	25,06
2017	45,0	1 714,66	38,10	26,30
2018	45,6	1 232,92	27,04	20,14
2019	46,8	1 346,13	28,73	29,44

⁽¹⁾ Production of ware and industrial potatoes; ⁽²⁾ Year; ⁽³⁾ Harvest area; ⁽⁴⁾ Production; ⁽⁵⁾ Yield per hectare; ⁽⁶⁾ Average of yields per hectare of companies in sample. Zdroj: vlastní zpracování.

Nejvyšší produkce konzumních a průmyslových brambor dosáhlo družstvo v roce 2014, kdy bylo sklizeno 1 781,16 tun brambor, což při dané osevní ploše činí 38,72 tun na hektar. Naopak nejnižší produkce byla zaznamenána předchozí rok, tedy v roce 2013, kdy hektarový výnos činil pouze 21,61 tun brambor na jeden hektar. Průměrná osevní plocha konzumních a průmyslových brambor činí 46 hektarů, přičemž zhruba na 10 hektarech se pěstují konzumní brambory a na zbývajících ploše brambory průmyslové.

Na rozdíl od sadbových brambor se v roce 2019 na jednom hektaru urodilo podnikům ze vzorku nejvíce konzumních a průmyslových brambor. Nejméně brambor na jednom hektaru bylo sklizeno v roce 2013, kdy hodnota poklesla na 17,1 t/ha. Z tabulky je také patrné, že od roku 2013 docházelo, s výjimkou roku 2018, k růstu hektarového výnosu konzumních a průmyslových brambor.

5.2 Dotace

Zemědělské odvětví je závislé na dotacích. Pro udržení konkurenceschopnosti využívá dotace také ZD Kalich. Dotace lze rozdělit na provozní a investiční a jsou čerpány jak z národních, tak z evropských zdrojů. Následující tabulka udává přehled družstvem čerpaných dotací v letech 2010–2019.

Tabulka 9 Přehled čerpaných dotací v tis. Kč ⁽¹⁾

Rok ⁽²⁾	Provozní dotace ⁽³⁾	Investiční dotace ⁽⁴⁾	Celkem ⁽³⁾
2010	11 482	4 285	15 767
2011	12 537	0	12 537
2012	13 497	0	13 497
2013	14 201	0	14 201
2014	15 729	0	15 729
2015	16 734	2 932	19 666
2016	17 960	0	17 960
2017	15 489	0	15 489
2018	18 022	997	19 019
2019	17 913	0	17 913

⁽¹⁾ Overview of taken subsidies; ⁽²⁾ Year; ⁽³⁾ Operating grants; ⁽⁴⁾ Investment grants; ⁽⁵⁾ Total. Zdroj: vlastní zpracování, účetní závěrky společnosti.

Z tabulky je patrné, že u provozních dotací docházelo od roku 2010 až do roku 2016 ke zvyšování, naopak v roce 2017 došlo k poklesu přibližně o 2,5 mil. Kč. Nejvyšší částka provozních dotací byla čerpána v roce 2018, a to přes 18 mil. Kč. Investiční dotace byly čerpány pouze v letech 2010, 2015 a 2018.

5.2.1 Provozní dotace

Provozní dotace jsou poskytovány prostřednictvím různých dotačních programů. Tyto dotace zahrnují platbu pro zemědělce, kteří dodržují zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí, tzv. Greening, dále dobrovolnou podporu vázanou na produkci (VCS), jednotnou platbu na plochu (SAPS) a přechodné vnitrostátní podpory. Další částí provozních dotací jsou podpory od Ministerstva zemědělství a platby z Programu rozvoje venkova, které zahrnují vyrovnávací příspěvek v LFA, agroenvironmentálně-klimatická opatření a platby na dobré životní podmínky zvířat,

tzv. WELFARE. Vývoj jednotlivých plateb provozních dotací v letech 2010–2019 znázorňují následující dvě tabulky, první tabulka se týká let 2010–2014 a druhá let 2015–2019.

Tabulka 10 Provozní dotace v tis. Kč v letech 2010–2014⁽¹⁾

Titul dotace ⁽²⁾	2010	2011	2012	2013	2014
LFA	2 157	2 064	2 063	2 011	2 205
AEKO	1 414	1 048	1 049	1 021	1 112
WELFARE	-	-	-	-	-
SAPS	5 739	7 285	8 265	8 960	9 012
Greening (meziplodiny)	-	217	219	218	238
Dobrovolná podpora vázaná na produkci (VCS) ⁽³⁾	-	725	822	754	1 556
Přechodné vnitrostátní podpory (TOP-UP) ⁽⁴⁾	1 831	688	387	387	654
Ministerstvo zemědělství ⁽⁵⁾	341	510	692	850	952

⁽¹⁾ Operating grants in thousand crowns in years 2010–2014; ⁽²⁾ Grant heading; ⁽³⁾ Voluntary coupled support; ⁽⁴⁾ Transitional national aid; ⁽⁵⁾ Ministry of Agriculture. Zdroj: vlastní zpracování.

Tabulka 11 Provozní dotace v tis. Kč v letech 2015–2019⁽¹⁾

Titul dotace ⁽²⁾	2015	2016	2017	2018	2019
LFA	2 550	2 365	2 345	3 967	3 956
AEKO	1 421	1 363	1 320	1 281	1 276
WELFARE	-	626	607	759	909
SAPS	5 172	4 912	4 684	4 702	4 661
Greening (meziplodiny)	2 870	2 722	2 599	2 632	2 612
Dobrovolná podpora vázaná na produkci (VCS) ⁽³⁾	3 039	2 585	1 925	1 875	2 446
Přechodné vnitrostátní podpory (TOP-UP) ⁽⁴⁾	675	668	549	486	697
Ministerstvo zemědělství ⁽⁵⁾	1 007	2 719	1 460	1 420	1 356

⁽¹⁾ Operating grants in thousand crowns in years 2015–2019; ⁽²⁾ Grant heading; ⁽³⁾ Voluntary coupled support; ⁽⁴⁾ Transitional national aid; ⁽⁵⁾ Ministry of Agriculture. Zdroj: vlastní zpracování

Nejvýznamnější dotací je jednotná platba na plochu (SAPS). Tato dotace podporuje zemědělce, kteří obhospodařují alespoň jeden hektar půdy s kulturou oprávněnou

pro čerpání dotace. Z tabulek je patrné, že dotační platba SAPS byla v roce 2019 zhruba poloviční oproti roku 2014. Hlavním důvodem poklesu je snížení sazby SAPS na jeden hektar. V roce 2014 činila sazba 5 997,23 Kč/ha, zatímco v roce 2019 jen 3 394,11 Kč/ha. Dalším důvodem poklesu hodnoty dotace je také snižování výměry půdy, ke kterému dochází z důvodu vystoupení několika členů z družstva a také kvůli prodeji několika pozemků.

Mezi další významné dotace patří platba Greening a také vyrovnávací příspěvek v LFA. Z tabulky je možné vidět, že platba Greening zaznamenala mezi roky 2014 a 2015 velký nárůst. Důvodem je to, že tato platba se začala poskytovat právě v roce 2015. Dříve se jednalo o dotaci na meziplodiny, které jsou však stále součástí dotace Greening. Pokud jde o podporu méně příznivých oblastí, zemědělcům je poskytován vyrovnávací příspěvek v LFA. Pro družstvo je tato platba také velmi důležitá, jelikož přibližně 75 % výměry půdy spadá do skupiny LFA H (resp. od roku 2018 do ANC–H), což je označení pro horské oblasti.

Další důležitou platbou je také dotace z Programu rozvoje venkova, a sice agroenvironmentálně-klimatické opatření, která se pohybuje v intervalu 1-1,5 mil. Kč. Z tabulky je možné pozorovat, že tato platba se od roku 2016 stále snižuje.

Podstatnou část dotačních plateb tvoří také dobrovolná podpora vázaná na produkci, která zahrnuje dotaci na dojné krávy, škrobnaté brambory, konzumní brambory a bílkovinné plodiny. Nejvýznamnější složku však tvoří první zmíněná platba – dotace na dojné krávy.

Ostatními platbami jsou Přejížděné vnitrostátní podpory (VCS), které zahrnují např. platby na zemědělskou půdu, přežvýkavce a brambory pro výrobu škrobu, které tvoří největší část, a dotace čerpané od Ministerstva zemědělství. Do této dotace patří platby na selata, prasnice, dojnice, brambory a školní závody. Jelikož se v Kamenici nad Lipou nachází také střední zemědělská škola, několik studentů absolvuje praxi právě v zemědělském družstvu. Družstvo zároveň čerpá dotaci na mléko kvality Q, což je mléko nejvyšší kvality. V roce 2016 byl u dotací od Ministerstva zemědělství zaznamenán velký výkyv, který byl způsoben mimořádnou dotací na sucho (trvalé travní porosty a kukuřice).

5.2.2 Investiční dotace

Investiční dotace zahrnují platby na modernizaci zemědělských podniků, investice do hmotného majetku a také platby na úroky a pojištění čerpané z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF). Převážnou část investičních dotací

z let 2010, 2015 a 2018 tvoří platba na stavby a technologie pro živočišnou výrobu a dále na pořízení nové mechanizace, také zejména pro živočišnou výrobu. V letech 2010 a 2015 byla totiž realizována rekonstrukce dojíren a stájí pro jalovice.

5.2.3 Dotace čerpané podniky ze vzorku

V následující tabulce je zachycena průměrná výše jednotlivých druhů dotací, které byly čerpány podniky zařazenými do vzorku k porovnání.

Tabulka 12 Průměrné dotace čerpané podniky ze vzorku v tis. Kč⁽¹⁾

Rok ⁽²⁾	LFA (ANC)	AEKO	WELFARE	SAPS	Greening
2010	3 013	2 742	-	5 637	-
2011	2 733	1 869	-	5 854	-
2012	2 522	2 694	-	6 499	-
2013	2 670	1 910	-	7 616	-
2014	2 748	1 594	-	8 061	-
2015	2 900	2 127	-	8 043	-
2016	2 872	1 592	919	4 599	2 561
2017	2 795	2 320	916	4 531	2 524
2018	4 856	2 455	1 124	5 291	2 960
2019	4 968	2 197	1 090	5 226	2 958

⁽¹⁾ Average subsidies drawn by companies include in sample in thousand crowns; ⁽²⁾ Year; ⁽³⁾ Modernization. Zdroj: vlastní zpracování.

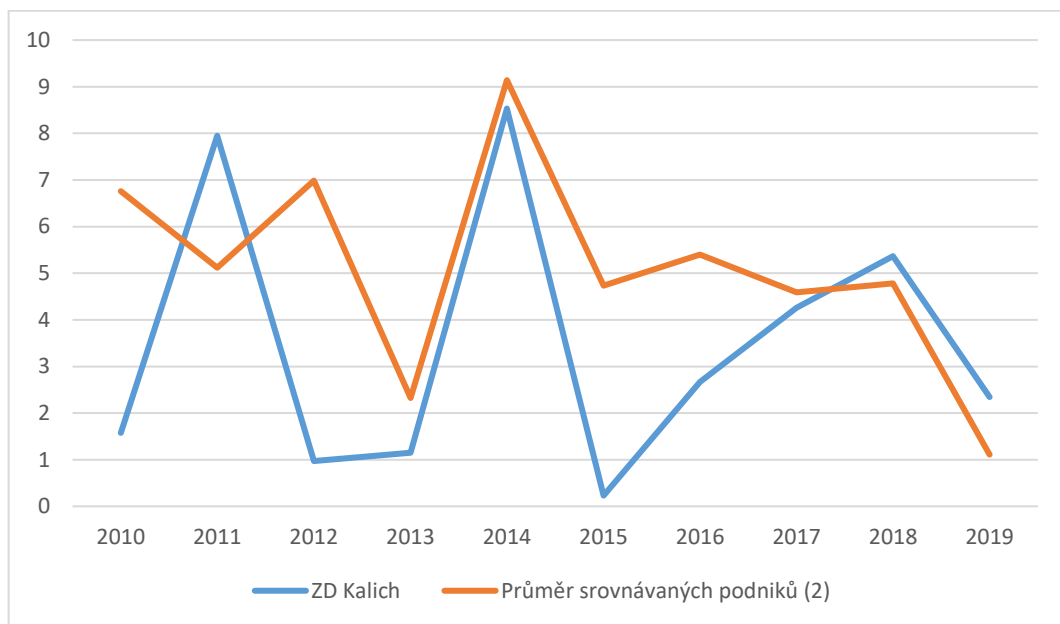
Nejvýznamnější platbou pro zemědělské podniky je dotace SAPS, tedy jednotná platba na plochu. Nejvyšší průměrná hodnota čerpaná podniky ze vzorku činila 8,06 mil. Kč a týkala se roku 2014. Hned v následujícím roce byla tato platba opět vysoká, a to ve výši 8,04 mil. Kč. V roce 2016 však došlo ke snížení platby SAPS zhruba o 43 %. Důvodem poklesu je pravděpodobně pokles sazby na 1 hektar, jak již bylo zmíněno u této platby u sledovaného družstva. Od roku 2016 čerpají podniky dotaci WELFARE, která je určená na dobré životní podmínky zvířat. Průměrná výše této dotace se pohybuje v rozmezí 912–1 124 tis. Kč. Významnou položkou přijatých plateb je dotace LFA (ANC). Ve vzorku jsou zařazeny podniky, kde LFA H (ANC H – horské oblasti) tvoří více než 50 % výměry. Průměrná hodnota této platby je nejvyšší v posledních dvou letech, kdy se přibližovala 5 mil. Kč.

5.3 Poměrové ukazatele

5.3.1 Ukazatele rentability

Pro analýzu vývoje rentability byly vybrány ukazatele rentability vlastního kapitálu (ROE), rentability aktiv (ROA) a rentability tržeb (ROS). V následujícím grafu je zobrazen první zmíněný ukazatel v letech 2010–2019.

Graf 7 Rentabilita vlastního kapitálu v % ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Return on Equity; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

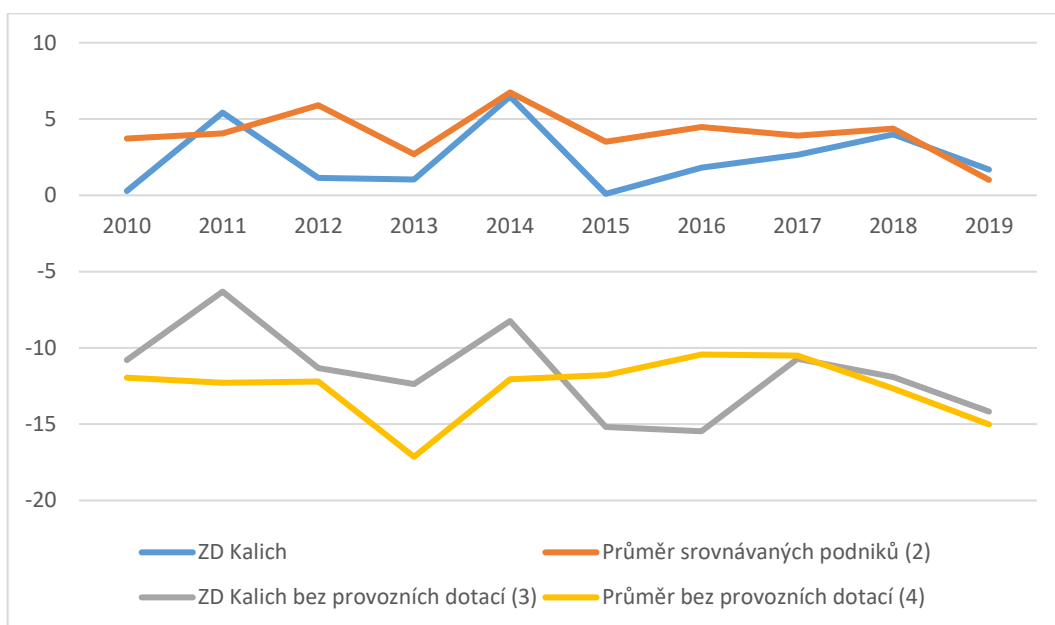
Pro výpočet ukazatele rentability vlastního kapitálu byl uvažován čistý zisk po zdanění (EAT). Z grafu je patrné, že ve sledovaném období docházelo u družstva k velkým výkyvům tohoto ukazatele. Nejvyšších hodnot bylo dosaženo v letech 2011, 2014 a 2018. Prudký nárůst v roce 2011 je způsoben především vysokým ziskem po zdanění, který v tomto roce dosáhl výše 5 mil. Kč. Na zvýšení zisku se podílelo zejména zvýšení provozních výnosů přibližně o 12 mil Kč. Následoval však prudký pokles zisku způsobený zvýšením provozních nákladů v následujícím roce. Z hlediska rentability vlastního kapitálu byl nejméně úspěšným rokem rok 2014, kdy hodnota tohoto ukazatele dosahovala výše 8,53 %. Aspektem, který způsobil tento výkyv byl vysoký čistý zisk po zdanění, jehož hodnota 5,8 mil. Kč byla nejvyšší za celé sledované období. Důvodem je především rapidní zvýšení celkových výnosů zhruba o 16 mil. Kč. Ovšem hned následující rok došlo opět k jejich snížení a podnik dosáhl zisku pouze 105 tis. Kč,

což znamenalo velmi prudký pokles rentability. Od roku 2015 do roku 2018 ukazatel rentability vlastního kapitálu opět rostl.

Z analýzy průměrné hodnoty vzorku podniků vyplývá, že od roku 2013 je zde v porovnání s družstvem velmi podobná tendence vývoje ukazatele rentability vlastního kapitálu. Nejvyšší byla průměrná hodnota rovněž v roce 2014 a činila 9,14 %. Naopak průměrně nejhůře jsou na tom podniky ze vzorku v roce 2019, kdy rentabilita poklesla na pouhých 1,11 %.

V následujícím grafu je zachycena rentabilita aktiv v letech 2010–2019.

Graf 8 Rentabilita aktiv v % ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Return on Assets; ⁽²⁾ Average of the compared companies; ⁽³⁾ ROA without operating grants; ⁽⁴⁾ Average of the compared companies without operating grants. Zdroj: vlastní zpracování.

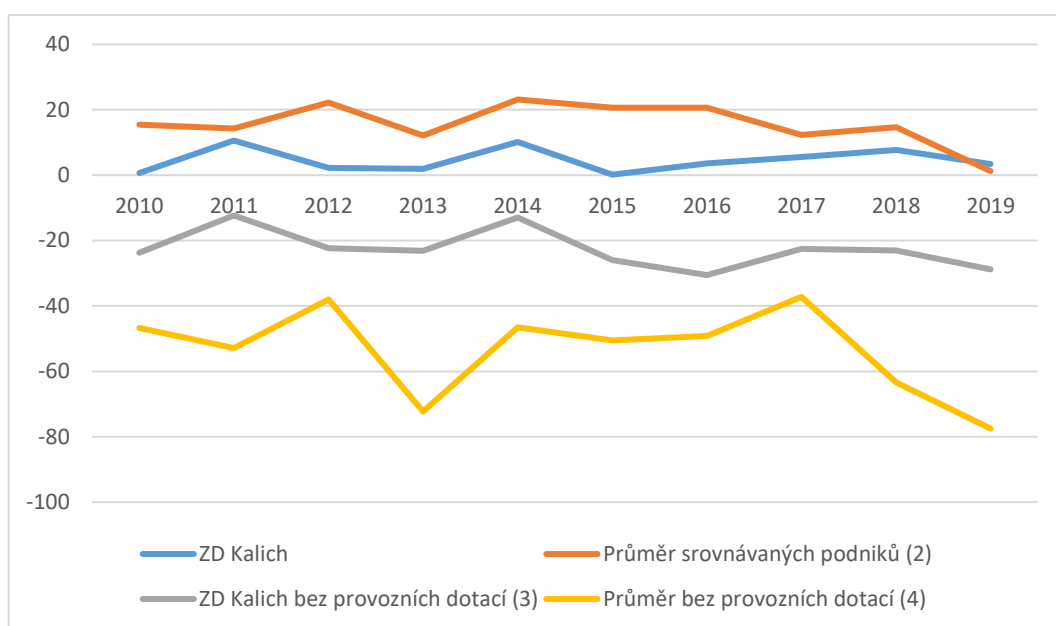
Vývoj rentability aktiv je velmi podobný grafu rentability vlastního kapitálu. Velké výkyvy byly zaznamenány v letech 2011 a 2014, naopak velké propady v letech 2012 a 2015. V roce 2011 dosahovala rentabilita aktiv sledovaného družstva 5,42 %. V následujících dvou letech se rentabilita snížila a pohybovala se kolem 1 %. Rok 2014 byl z hlediska rentability aktiv nejúspěšnější, neboť její výše činila 6,48 %. Důvodem tohoto zvýšení je především nárůst zisku na zhruba 6 mil. Kč. Zároveň však došlo ke snížení aktiv zhruba o 2,5 mil. Kč. V roce 2015 byla rentabilita aktiv nejnižší za celé sledované období, jelikož zisk se snížil na pouhých 105 tis. Kč. Od roku 2015 do roku 2018 docházelo opět k nárůstu rentability aktiv.

Ukazatel rentability aktiv u vzorku podniků se vyvíjel podobně. Výjimkou byly roky 2011 a 2012, kdy byl vývoj přesně opačný. Zatímco u družstva docházelo ke snižování hodnoty tohoto ukazatele, průměrná hodnota vzorku podniků rostla. V dalších letech byla tendence vývoje stejná jako u sledovaného družstva. Maximální hodnoty bylo dosaženo v roce 2014, kdy rentabilita aktiv činila 6,74 %.

Ukazatel rentability aktiv byl dále očištěn o vliv provozních dotací. Z grafu je patrné, že průměrná hodnota vzorku podniků tohoto ukazatele je po očištění poměrně stabilní, kromě zaznamenaných výkyvů v roce 2013 a 2019. Hodnoty družstva naopak zaznamenaly výrazné výkyvy mezi roky, křivka však kopíruje vývoj hodnot před očištěním.

V následující části je analyzována rentabilita tržeb v letech 2010–2019.

Graf 9 Rentabilita tržeb v % ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Return on Sales; ⁽²⁾ Average of the compared companies; ⁽³⁾ ROA without operating grants; ⁽⁴⁾ Average of the compared companies without operating grants. Zdroj: vlastní zpracování.

Rentabilita tržeb družstva se v průběhu sledovaného období vyvíjí téměř konstantně. Výjimkou byly roky 2011 a 2014, kdy hodnota činila 10,59 %, respektive 10,17 %. Nejnižší rentabilita tržeb byla zaznamenána v roce 2015, vlivem nízkého zisku, jak již bylo zmíněno u předchozího grafu. Od roku 2015 do roku 2018 měla hodnota ukazatele rostoucí tendenci, v roce 2019 přišel mírný pokles.

Pokud jde o vzorek podniků, nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v roce 2014, kdy hodnota činila 23,14 %. Zhruba o procento méně to bylo v roce 2012. Mezi těmito roky nastal

mírný pokles. Zatímco tendence vývoje u družstva je od roku 2015 rostoucí, u vzorku podniků je to naopak a hodnota ukazatele spíše klesá. Nejnižší se za celé sledované období dostala v roce 2019, kdy činila pouhých 1,22 %.

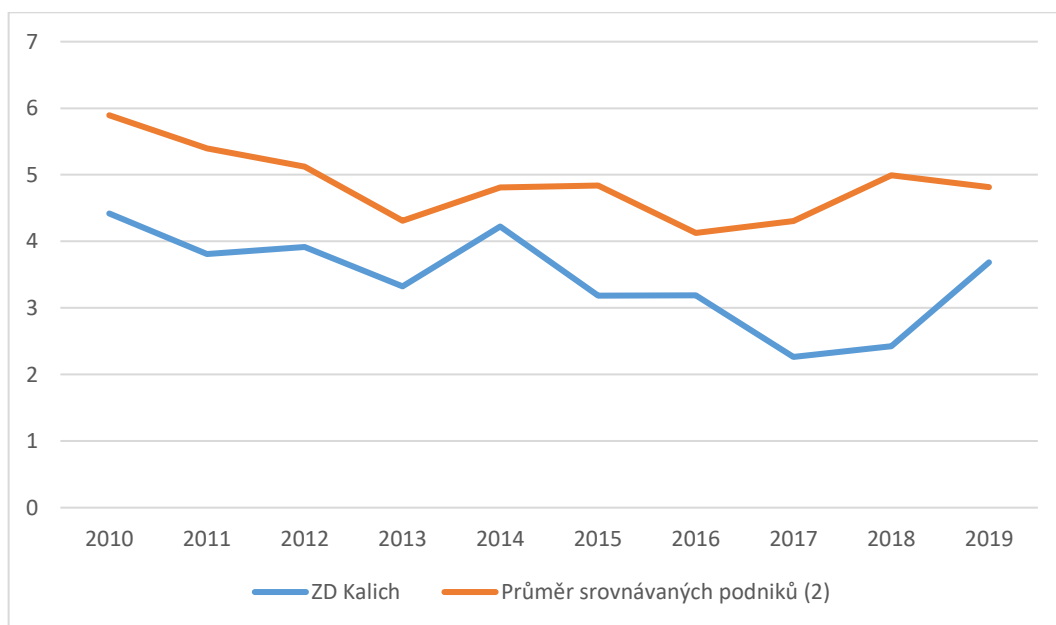
Ukazatel rentability tržeb byl dále zanalyzován po očištění od provozních dotací. Z grafu je patrné, že po odečtení vlivu dotací vychází lépe ukazatel u družstva, zatímco včetně dotací je na tom lépe průměr vzorku podniků. Z toho vyplývá, že dotace čerpané družstvem jsou na nižší úrovni.

Souhrnně lze říct, že nejvyšší rentability dosahovalo družstvo v letech 2011 a 2014. Z hlediska průměru podniků ze vzorku byly nejvyšší hodnoty zaznamenány v letech 2012 a 2014. Naopak nejhorší hodnota ukazatelů rentability byla naměřena v roce 2015 u družstva a v roce 2019 u vzorku podniků.

5.3.2 Ukazatele likvidity

Ukazatele běžné, pohotové a okamžité likvidity slouží pro zhodnocení schopnosti podniku hradit včas své krátkodobé závazky. Následující graf zobrazuje vývoj běžné likvidity v letech 2010–2019.

Graf 10 Běžná likvidita ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Current Ratio; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

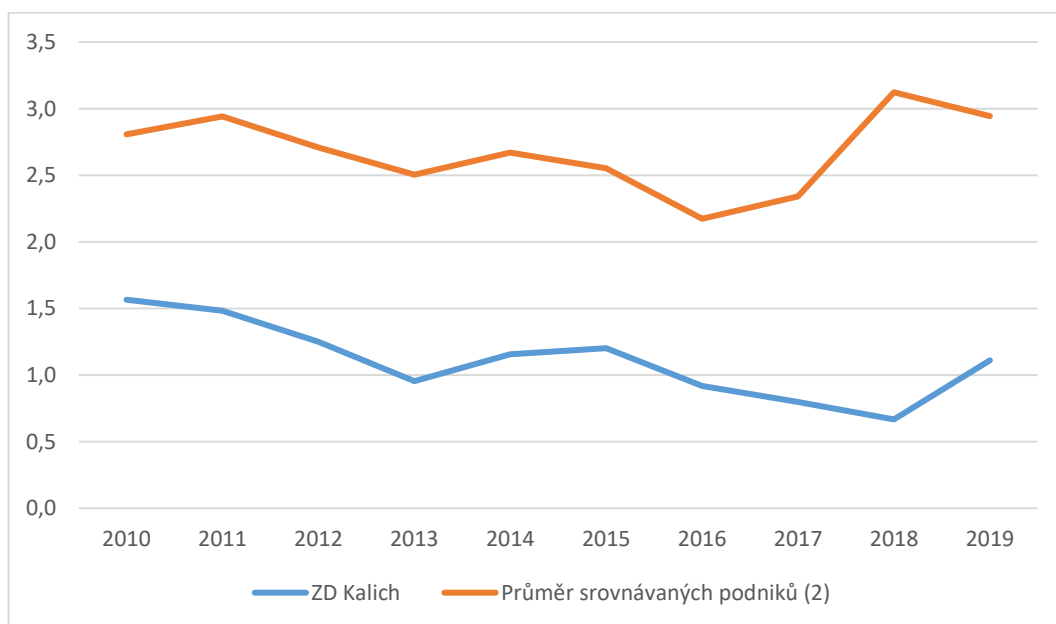
Ukazatel běžné likvidity by se měl optimálně pohybovat v rozmezí 1,8 – 2,5. Z grafu je patrné, že likvidita družstva i průměrná likvidita podniků ze vzorku tuto optimální

hodnotu převyšují ve všech sledovaných letech. Pro podniky to sice znamená nižší riziko platební neschopnosti, ale zároveň nižší výnosnost. Z grafu je dále zřejmé, že nejvyšší likvidity (4,42) dosáhl podnik v roce 2010, jelikož právě v tomto roce byla hodnota krátkodobých závazků na nejnižší úrovni a činila přibližně 8,2 mil. Kč. Druhým rokem s nejvyšší běžnou likviditou byl rok 2014, kdy hodnota tohoto ukazatele činila 4,23. Největší propad zaznamenalo družstvo v roce 2017, kdy se běžná likvidita vlivem vysoké hodnoty krátkodobých závazků sice propadla na 2,26, avšak tento výkyv podnik nijak neohrozil, jelikož hodnota se pohybovala v optimálním intervalu. Od roku 2018 běžná likvidita společnosti opět roste.

Ve srovnání s průměrnou hodnotou podniků ze vzorku je tento ukazatel nižší, jelikož průměrná likvidita tohoto vzorku se pohybuje kolem hodnoty 4,86. Trend vývoje běžné likvidity družstva a podniků ze vzorku je podobný.

Pohotovostní likvidita je vyjádřena jako poměr oběžného majetku bez zásob a krátkodobých závazků. Vývoj hodnot pohotovostní likvidity je znázorněn v následujícím grafu.

Graf 11 Pohotovostní likvidita ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Quick Ratio; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

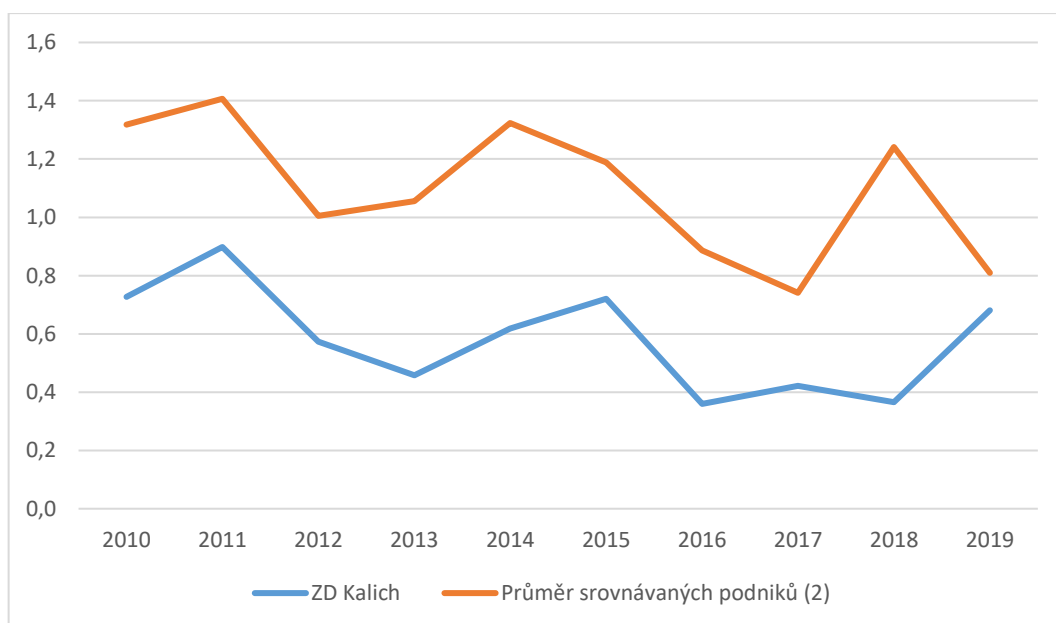
Optimální hodnota ukazatele pohotovostní likvidity se pohybuje v rozmezí 1 – 1,5. Nejvyšší pohotovostní likvidity bylo dosaženo rovněž v roce 2010, kdy hodnota tohoto ukazatele činila 1,57. V následujících letech se pohotovostní likvidita snižovala a v roce 2013 došlo k nepatrnému vychýlení mimo optimální interval. Větší odchylka od tohoto intervalu byla zaznamenána mezi roky 2016 a 2018, kdy pohotovostní likvidita dosáhla nejnižší úrovně

za celé sledované období, a to 0,67. Důvodem byla nejnižší hodnota oběžného majetku očištěného o zásoby a zároveň druhá nejvyšší hodnota krátkodobých závazků za celé období. V roce 2019 se však situace zlepšila a pohotová likvidita se s hodnotou 1,11 opět vrátila do optimálního intervalu.

Z hlediska vývoje pohotové likvidity podniků ze vzorku lze říct, že nejvyšší průměrné hodnoty byly zaznamenány v posledních letech. Nejnižší se tento ukazatel dostal v roce 2016, avšak od tohoto roku opět rostl.

Nejpřísnější ukazatel likvidity se nazývá okamžitá likvidita. Jedná se v podstatě o krytí krátkodobých závazků pouze prostřednictvím krátkodobého finančního majetku. Následující graf zobrazuje vývoj okamžité likvidity v letech 2010–2019.

Graf 12 Okamžitá likvidita ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Cash Position Ratio; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování.

Nejvyšší hodnota okamžité likvidity nebyla (jako u minulých dvou ukazatelů) naměřena v roce 2010, ale až o rok později, tedy v roce 2011. Důvod je prostý – nejvyšší zůstatek peněžních prostředků za celé sledované období. Hodnota ukazatele činila 0,9. Druhým rokem s nejvyšší likviditou byl rok 2015, rovněž z důvodu vysokého zůstatku peněžních prostředků. Nejnižší hodnoty tohoto ukazatele byly zaznamenány v letech 2016 a 2018. Propad ukazatele v těchto letech je způsoben především nízkým zůstatkem peněžních prostředků a vyšší hodnotou krátkodobých závazků. Ačkoliv byl zaznamenán předchozí výkyv, hodnota ukazatele neklesla pod úroveň optimálního intervalu 0,2 – 0,5.

Průměrná hodnota podniků ze vzorku dosáhla nejvyšší úrovně rovněž v roce 2011, naopak nejnižší hodnoty v roce 2017. Zajímavý je také opačný vývoj v roce 2018.

Zatímco družstvo na tom bylo v tomto roce s okamžitou likviditou skoro nejhůře za celé sledované období, průměr srovnávaných podniků dosahoval třetí nejvyšší úrovně.

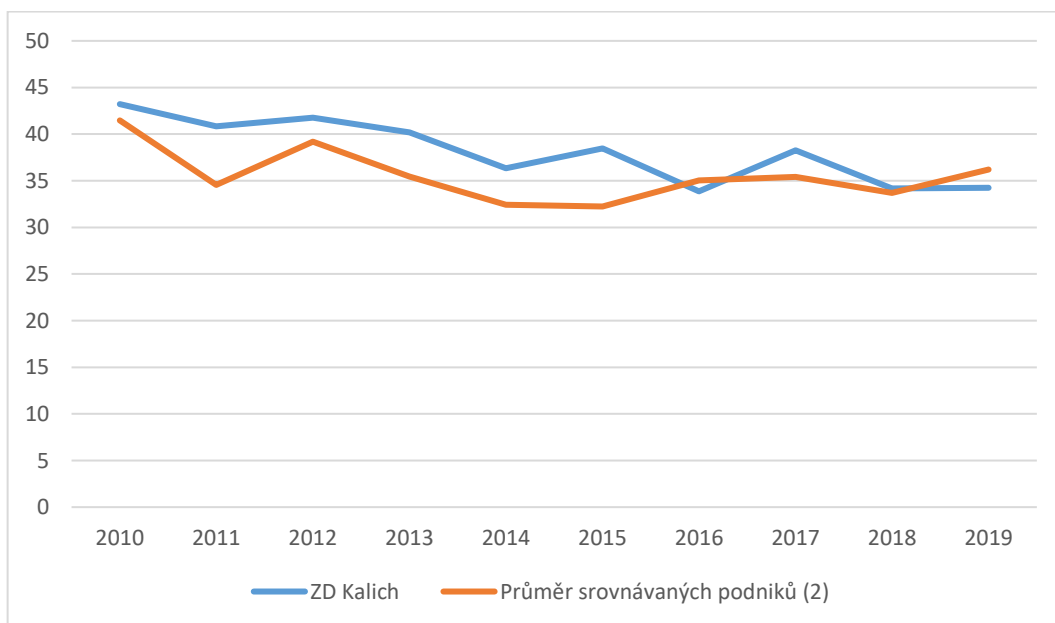
Souhrnně lze říct, že družstvo nemělo ve sledovaných letech problém s likviditou. Po zhodnocení běžné, pohotové i okamžité likvidity vyplynulo, že nejhorším obdobím pro družstvo z hlediska krytí krátkodobých závazků bylo rozmezí let 2016–2018. Nicméně hodnoty ukazatelů běžné a okamžité likvidity neklesly za celé sledované období pod hodnotu optimálních intervalů. U pohotové likvidity k poklesu sice došlo, avšak na tomto základě nelze detekovat problém s likviditou. Družstvo se dlouhodobě jeví jako dostatečně likvidní a neměl by tudíž nastat problém s případným jednorázovým uhrazením krátkodobých závazků.

5.3.3 Ukazatele zadluženosti

Pro zhodnocení zadluženosti byly vybrány ukazatele celkové, dlouhodobé a krátkodobé zadluženosti. Mezi další zobrazené ukazatele patří úrokové krytí, které představuje jakýsi bezpečnostní polštář pro věřitele, a krytí stálých aktiv dlouhodobým kapitálem. Tento ukazatel je důležitý především pro zhodnocení, zda podnik není podkapitalizovaný.

V následujícím grafu je znázorněna celková zadluženost v letech 2010–2019.

Graf 13 Celková zadluženost v % ⁽¹⁾

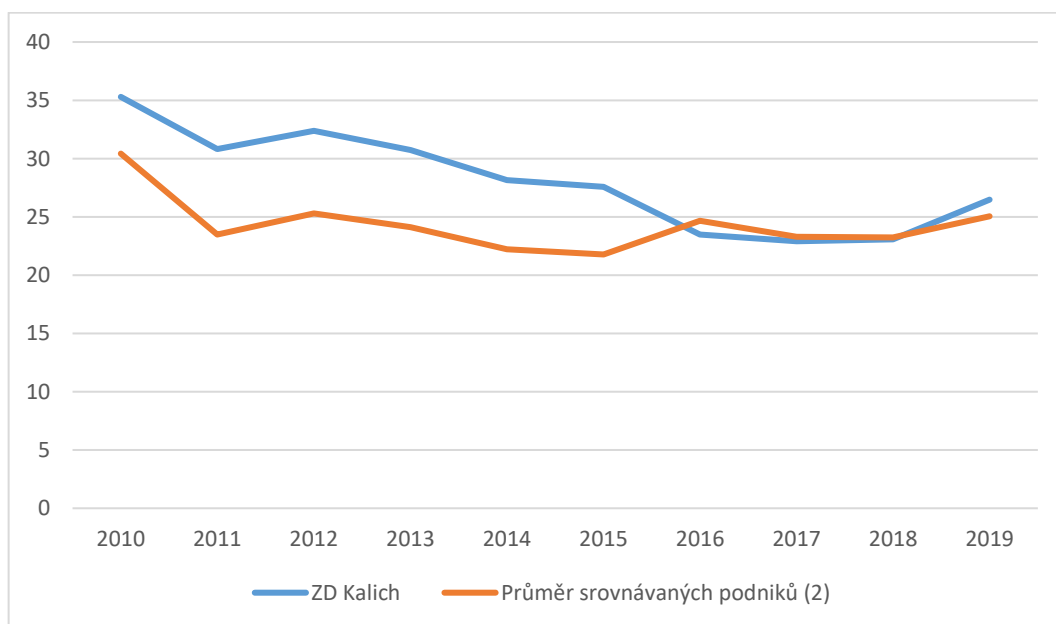
⁽¹⁾ Total indebtedness; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

V průběhu deseti let došlo ke snížení celkové zadluženosti družstva téměř o 9 %. Nejvyšší celkové zadluženosti dosáhlo družstvo v roce 2010, kdy 43,22 % kapitálu pocházelo z cizích zdrojů. Naopak nejnižší celkové zadluženosti bylo dosaženo v roce 2016, kdy hodnota celkových závazků činila 33,87 % všech pasiv. V průběhu sledovaného období však nedocházelo pouze ke snižování zadluženosti. Naopak v letech 2015 a 2017 došlo k nepatrnému nárůstu a hodnota všech cizích závazků se pohybovala na úrovni 38,48 %, respektive 38,27 %. Důvodem je především to, že v roce 2017 došlo k rapidnímu nárůstu krátkodobých závazků – téměř o 7 mil. Kč oproti předcházejícímu roku.

Průměrná celková zadluženost podniků ze vzorku se pohybovala kolem 35,57 %, přičemž nejvyšší zadluženosti bylo dosaženo v roce 2010, a naopak nejnižší v roce 2015. Od tohoto roku však došlo k nepatrnému zvýšení zadluženosti.

Zadluženost je dále možné zkoumat z časového hlediska a rozdělit ji na krátkodobou a dlouhodobou. Následující graf zachycuje vývoj dlouhodobé zadluženosti v letech 2010–2019.

Graf 14 Dlouhodobá zadluženost v % ⁽¹⁾

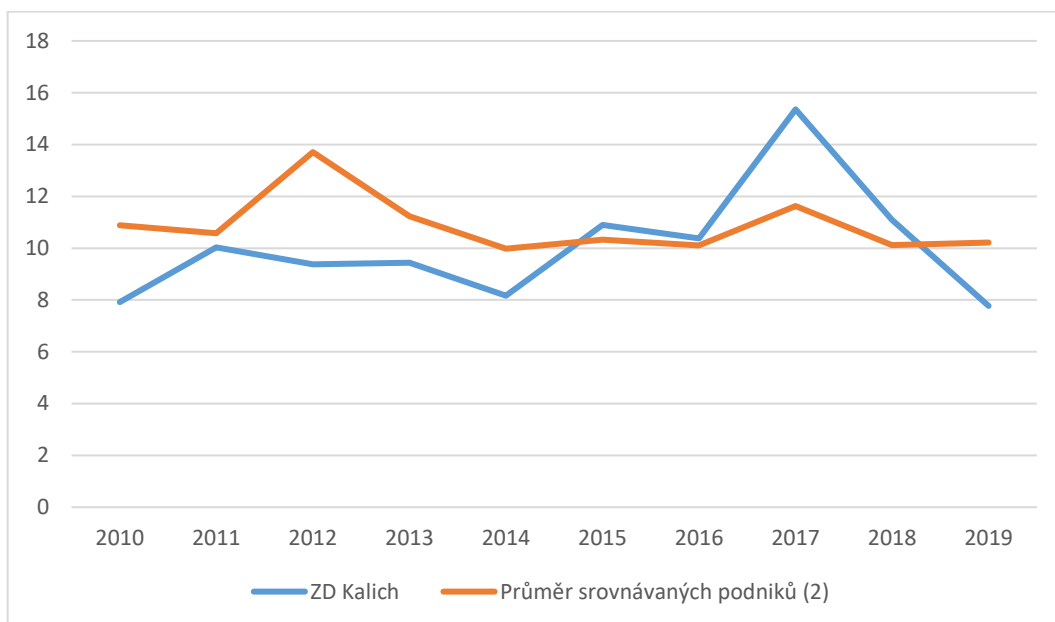
⁽¹⁾ Long-term indebtedness; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

Na vývoj dlouhodobé zadluženosti mají vliv především dlouhodobé úvěry na obměnu strojního parku. Stejně jako u celkové zadluženosti, i u dlouhodobé došlo k poklesu přibližně o 9 %. Dlouhodobá zadluženost měla v celém sledovaném období klesající

tendenci, kromě let 2012 a 2019. Nejvyšší hodnota tohoto ukazatele byla naměřena v roce 2010, kdy přesáhla 35 %.

V porovnání s průměrnou dlouhodobou zadlužeností podniků ze vzorku lze říct, že družstvo je téměř v celém sledovaném období více zadluženo než podniky ze vzorku. Průměrná zadluženost vzorku se snížila pouze o 5 %. Vývoj dlouhodobé zadluženosti družstva a ostatních podniků je velmi podobný, kromě roku 2016, kdy došlo u družstva ke snížení, a naopak u vzorku ke zvýšení tohoto ukazatele. V roce 2018 byla dlouhodobá zadluženost družstva a podniků ze vzorku téměř totožná, jelikož rozdíl činil pouze 1,6 desetiny procenta.

Graf 15 Krátkodobá zadluženost v % ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Short-term indebtedness; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

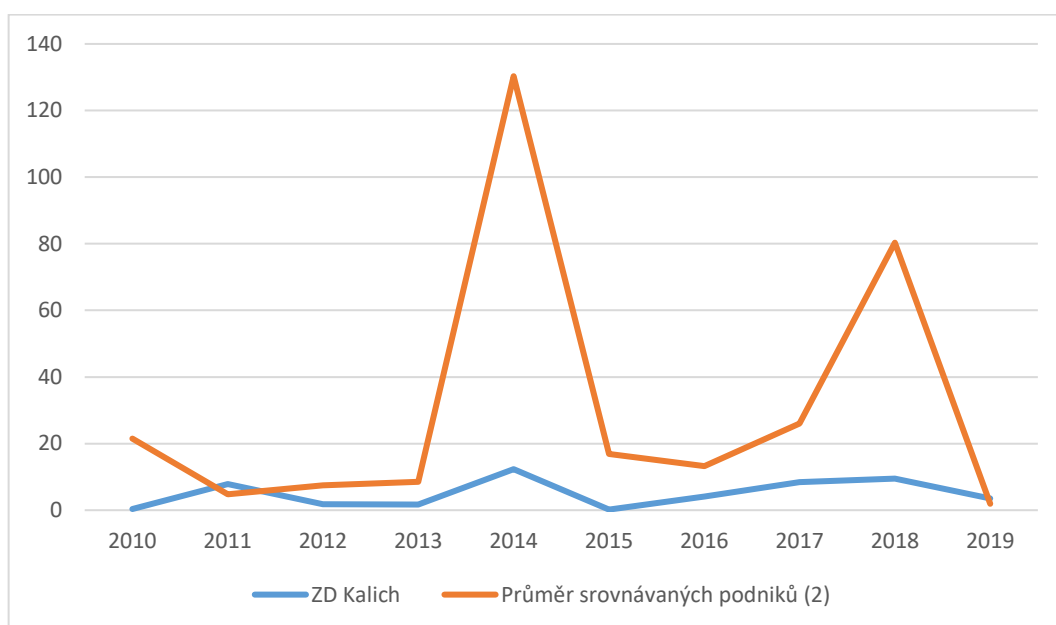
Při srovnání začátku a konce sledovaného období, tedy let 2010 a 2019, bylo zjištěno, že krátkodobá zadluženost byla přibližně na stejné úrovni. Avšak v průběhu let se zadluženost několikrát zvýšila. První zvýšení přišlo v roce 2011, které však neznamenalo přílišný nárůst a hodnota se dostala těsně nad hranici 10 %. Do roku 2014 se krátkodobá zadluženost snižovala, avšak v roce 2015 přišlo druhé, o něco výraznější zvýšení. Nejmarkantnější zvýšení přišlo v roce 2017, kdy hodnota krátkodobých závazků rapidně vzrostla na 15,36 %, a to především vlivem zvýšení závazků z obchodních vztahů zhruba o 7 mil. Kč. Rok 2017 byl zároveň rokem s nejvyšší krátkodobou zadlužeností, což již ale bylo naznačeno u ukazatelů likvidity. V posledních letech se však daří krátkodobé

závazky snižovat. Výrazné snížení nastalo v průběhu dvou let (2017–2019), kdy krátkodobá zadluženost poklesla zhruba o 50 %.

Průměrná hodnota vzorku podniků se u tohoto ukazatele pohybuje v rozmezí 10–14 %. Nejvyšší průměrná krátkodobá zadluženost byla zaznamenána v roce 2012, kdy činila 13,71 %. Do roku 2014 se podařilo poměr krátkodobých závazků a cizích zdrojů snížit a do roku 2016 udržet na konstantní úrovni kolem 10 %. V roce 2017 došlo k nepatrnému zvýšení krátkodobých závazků, stejně jako u sledovaného podniku.

Se zadlužeností souvisí také ukazatel úrokového krytí, které zobrazuje, kolikrát EBIT pokryje nákladové úroky. V následujícím grafu je zachycen vývoj v letech 2010-2019.

Graf 16 Úrokové krytí ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Times Interest Earned Ratio; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

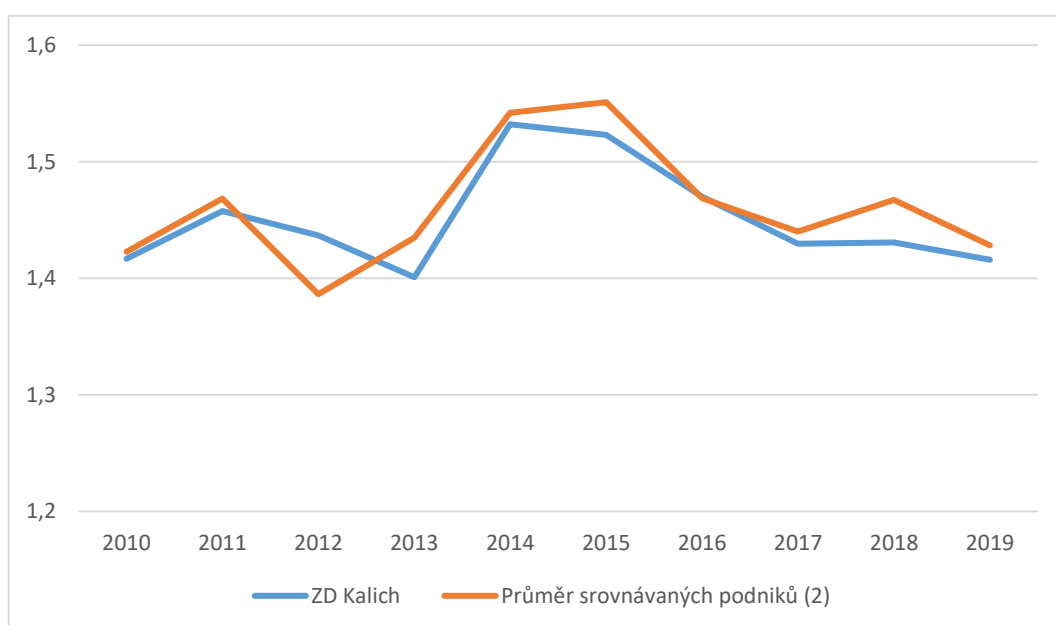
Čím vyšší je hodnota tohoto ukazatele, tím lépe je podnik schopen platit nákladové úroky. Z grafu je patrné, že podnik na tom byl nejlépe v letech 2011, 2014 a 2018, přičemž nejvyšší hodnoty ukazatele (12,32) bylo dosaženo v roce 2014. Důvodem je především vysoký EBIT v těchto letech. V letech 2010–2017 se nákladové úroky neustále snižovaly, ovšem v posledních dvou letech opět rostou. Nejnižší hodnota ukazatele byla zaznamenána v roce 2015, a to především z důvodu velmi nízkého zisku před zdaněním a úroky, který činil pouze 105 tis. Kč.

Pokud jde o vzorek podniků, ukazatel úrokového krytí zaznamenal obrovské výkyvy, především v letech 2014 a 2018. Důvodem výkyvu v roce 2014 je vysoká hodnota

jednoho podniku, jehož EBIT činil v daném roce zhruba 3 mil. Kč, zatímco nákladové úroky pouze 2 tis. Kč. Stejná situace nastala také v roce 2018, kdy hodnota zisku před zdaněním a úroky činila přibližně 2,4 mil. Kč a nákladové úroky jen 3 tis. Kč. Pokud by uvedený podnik nebyl ve vzorku zahrnut, úrokové krytí by takto výrazné výkyvy nezaznamenalo a hodnota ukazatele by v roce 2014 činila přibližně 14,38 a v roce 2018 jen 8,26. Šlo by tedy o hodnoty srovnatelné jak v čase, tak mezi podniky.

Posledním vybraným ukazatelem pro zhodnocení vývoje zadluženosti je krytí stálých aktiv dlouhodobým kapitálem. Tento ukazatel znázorňuje to, z jakých zdrojů je financován dlouhodobý majetek. Následující graf zachycuje vývoj tohoto ukazatele mezi roky 2010–2019.

Graf 17 Krytí stálých aktiv dlouhodobým kapitálem ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Coverage of the Fixed Assets by long-term Capital; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

Dlouhodobý majetek by měl být financován dlouhodobým kapitálem. Proto by hodnota tohoto ukazatele měla být vyšší než 1. Z grafu je patrné, že tato podmínka je splněna a stálá aktiva jsou financována z dlouhodobých zdrojů. Dlouhodobý kapitál by však měl být tak velký, aby zároveň vytvářel i pracovní kapitál. Nejvyšších hodnot dosahoval ukazatel v letech 2014 a 2015, a to jak u družstva, tak u průměru vzorku podniků. V těchto letech se krytí stálých aktiv dlouhodobým kapitálem dostalo přes hodnotu 1,5. Od roku 2014 se však hodnota ukazatele stále snižuje a na konci roku 2019 činila 1,42. Nejnižší hodnoty dosáhl podnik v roce 2013, hodnoty ukazatele se však v průběhu celého sledovaného období pohybovaly v rozmezí 1,4 – 1,55.

V podobném rozmezí se pohybovaly také průměrné hodnoty vzorku podniků. Maximum bylo zaznamenáno v roce 2015, a to hodnota 1,55. Naopak nejhorší hodnotu vykazoval ukazatel v roce 2012, kdy činil 1,39. Tendence vývoje tohoto ukazatele je u družstva i u vzorku podniků velmi podobná a hodnoty jsou velmi srovnatelné.

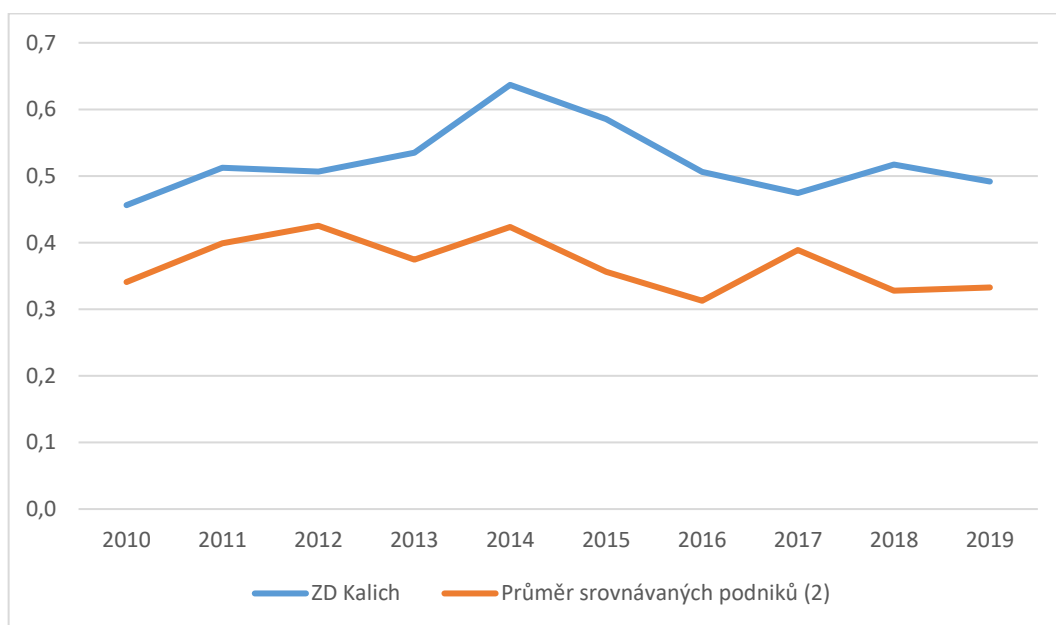
Souhrnně lze z hlediska zadluženosti družstva říct, že hodnoty se pohybují v přijatelných intervalech, a to ať už jde o celkovou, dlouhodobou či krátkodobou zadluženost.

5.3.4 Ukazatele aktivity

Ukazatele aktivity sledují schopnost podniku využívat aktiva. Pro sledování aktivity byly vybrány ukazatele rychlosti obrátu aktiv, rychlosti obrátu stálých aktiv a rychlosti obrátu zásob. Dále byl také zachycen vývoj doby splatnosti pohledávek a doby splacení dluhu.

V následujícím grafu je znázorněn vývoj rychlosti obrátu aktiv v letech 2010–2019.

Graf 18 Rychlost obrátu aktiv ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Total Assets Turnover Ratio; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

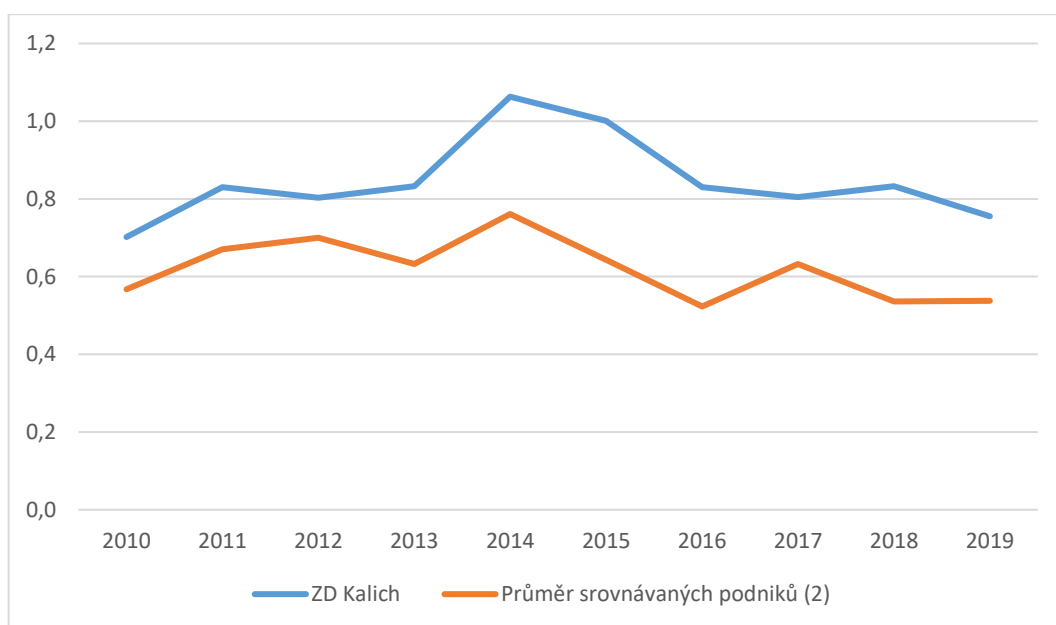
Rychlost obrátu aktiv vyjadřuje, kolikrát se aktiva obrátí za jeden rok. Z grafu je patrné, že v roce 2010 byla hodnota ukazatele na nejnižší úrovni a činila 0,34. Důvodem jsou nejnižší tržby za celé sledované období, které činily 47 mil. Kč. Od následujícího roku však hodnota ukazatele rostla a v roce 2014 dosáhla svého maxima, hodnoty 0,637. Důvodem je především růst tržeb, které právě v roce 2014 zaznamenaly nejvyšší hodnotu

za celé sledované období, a to 68 mil. Kč. Poté se začal ukazatel rychlosti obratu aktiv snižovat a v roce 2017 klesl pod úroveň 0,5.

Průměrná hodnota podniků ze vzorku se vyvíjela podobně. Nejvyšších hodnot bylo dosaženo v roce 2012 a 2014, kdy se jednalo o srovnatelnou výši 0,42. Od roku 2014 došlo k poklesu a v roce 2016 byla naměřena nejnižší hodnota, která činila 0,31.

V následujícím grafu je zachycen vývoj rychlosti obratu stálých aktiv v letech 2010–2019.

Graf 19 Rychlost obratu stálých aktiv ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Fixed Assets Turnover Ratio; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

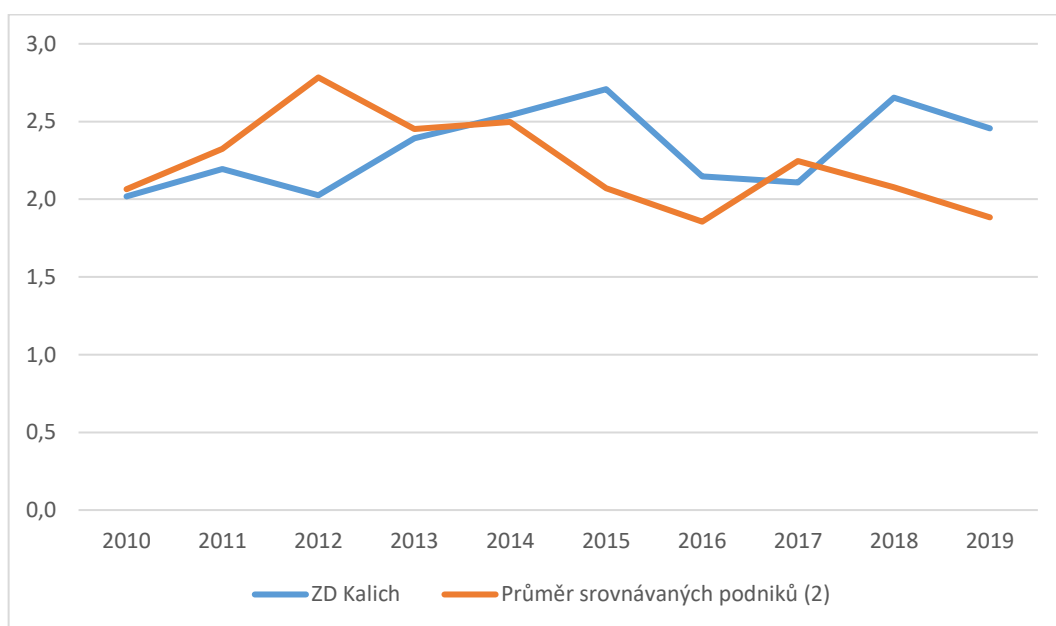
Rychlost obratu stálých aktiv zobrazuje, kolik korun tržeb bylo vyprodukováno z 1 Kč stálých aktiv. Tento ukazatel se velmi podobá předchozímu, jelikož minimum (0,70) bylo zaznamenáno v roce 2010. V následujících letech však došlo ke zlepšení tohoto ukazatele a v roce 2014 bylo dosaženo maxima v hodnotě 1,06. Celkový trend vývoje je stejný jako u předchozího ukazatele, jelikož se poměrují tržby k velmi podobným základnám. Jak již bylo zmíněno výše, nejvyšší hodnota byla způsobena především rapidním zvýšením tržeb zhruba o 20 % a v tomto případě také snížením stálých aktiv přibližně o 6 %. V posledních letech se hodnota ukazatele opět snižuje vlivem snižování tržeb a zvyšování hodnoty dlouhodobého majetku.

Pokud jde o vzorek podniků, vývojová tendence je opět velmi podobná, a to jak průběhu průměrné hodnoty ukazatele rychlosti obratu aktiv, tak vývoji tohoto ukazatele

ve sledovaném družstvu. Nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v roce 2014, kdy činila 0,76. Do roku 2016 však následoval pokles a hodnota se dostala na nejnižší úroveň, a to 0,52. V posledních letech se hodnota ukazatele pohybuje na stejné úrovni, výjimkou byl pouze rok 2017, kdy došlo k nepatrnému zvýšení na 0,63.

V následujícím grafu je zachycen vývoj ukazatele rychlosti obratu zásob v letech 2010–2019. Tento ukazatel vypovídá o tom, kolikrát za rok se zásoby prodají a znovu naskladní.

Graf 20 Rychlost obratu zásob⁽¹⁾

⁽¹⁾ Inventory Turnover Ratio; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování.

Vývoj tohoto ukazatele v letech 2010–2019 je typický pro zemědělství. Hodnota se pohybuje v rozmezí 1,5 – 3,0. Důvodem je především biologický charakter výroby, jelikož nejprve dochází k nákupu osiva a setí, poté ke sklizni a prodeji produkce a následně k setí ozimů, což přináší další nákup osiva. Nejnižší byl ukazatel rychlosti obratu zásob v roce 2010, kdy jeho hodnota činila 2,02. V následujících letech se hodnota ukazatele zvyšovala, výjimkou byl pouze rok 2012. V roce 2015 byla zaznamenána nejvyšší hodnota za celé sledované období, a to 2,71. Této výši se družstvo po poklesu v letech 2016 a 2017 opět přiblížilo v roce 2018, kdy hodnota činila 2,65.

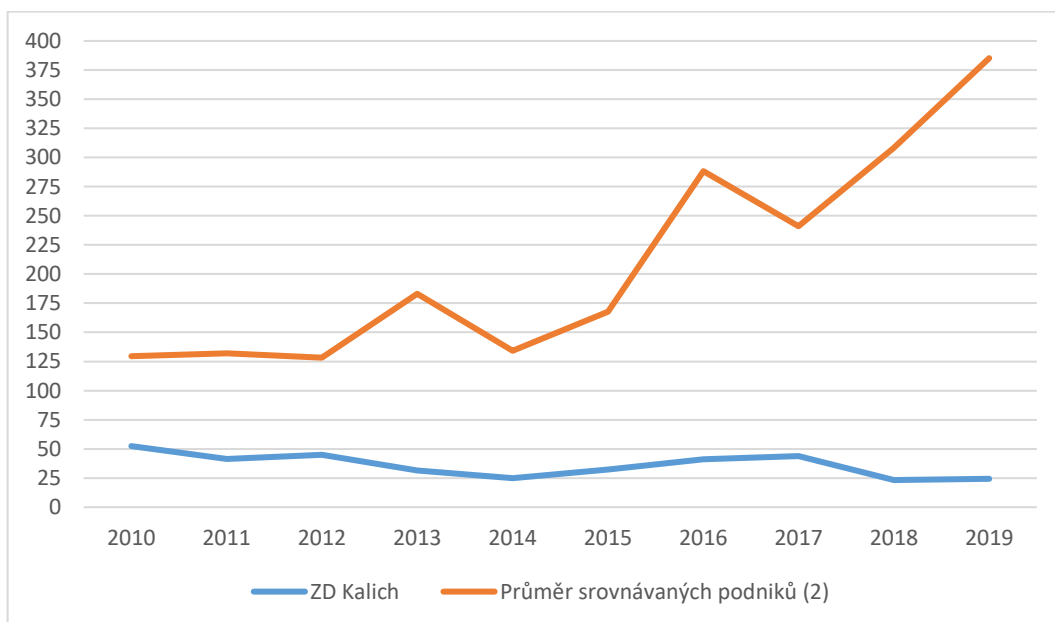
Také průměrná hodnota vzorku podniků se pohybuje v intervalu 1,5 – 3,0. Vývoj tohoto ukazatele je v některých letech opačný. Příkladem může být rok 2012, kdy hodnota ukazatele u družstva poklesla, zatímco průměrná hodnota podniků ze vzorku dosáhla svého maxima, a to hodnoty 2,78. Od roku 2014 došlo k poměrně velkému propadu

a v roce 2016 se hodnota snížila na minimum, které činilo 1,86. Po nárůstu v roce 2017 dochází v posledních letech opět k poklesu tohoto ukazatele.

Souhrnně lze říct, že hodnota ukazatelů rychlosti obratu aktiv a rychlosti obratu stálých aktiv se v letech vyvíjí stejně, což je logické vzhledem k poměřovaným základnám, kdy stálá aktiva tvoří část hodnoty celkových aktiv. Rychlost obratu zásob je závislá na přírodních podmínkách a není tedy možné výši tohoto ukazatele rapidně zvýšit, protože nelze uspíšit dobu růstu plodin.

V následujícím grafu je zachycena doba splatnosti pohledávek ve dnech za období 2010–2019.

Graf 21 Doba splatnosti pohledávek ve dnech ⁽¹⁾

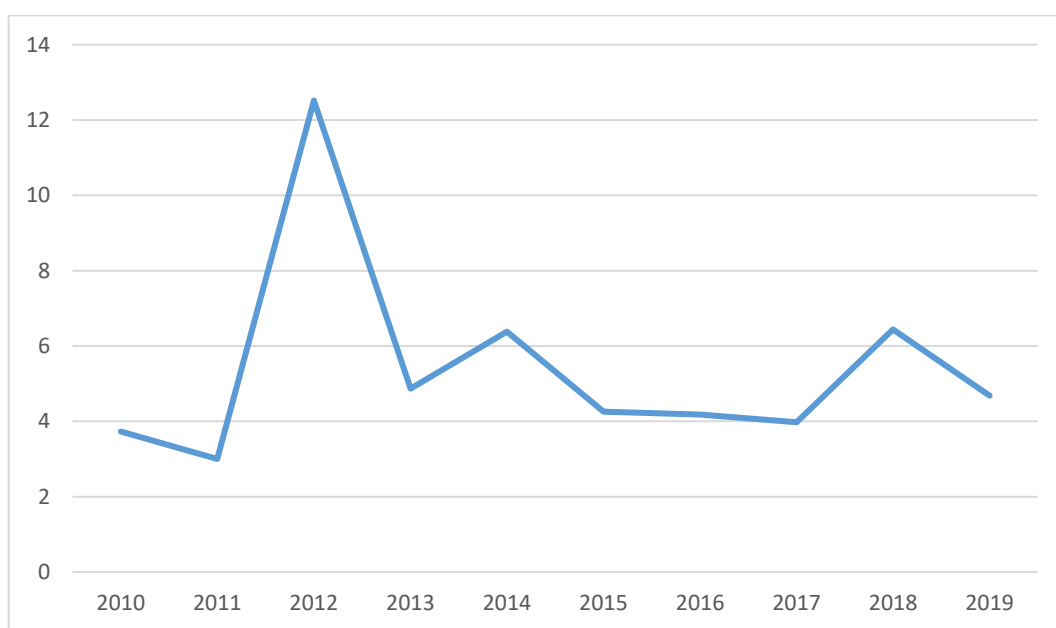
⁽¹⁾ Average Collection Period. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

Čím nižší je hodnota tohoto ukazatele, tím kratší dobu financuje podnik své odběratele. Naopak pokud je doba splatnosti pohledávek příliš vysoká, může být portfolio odběratelů problematické a zahrnovat odběratele s horší platební morálkou. Vývoj ukazatele doby splatnosti pohledávek družstva je poměrně stabilní. Hodnoty se pohybují v rozmezí 23–53 dní. Nejnižší hodnoty (23,29) dosahoval podnik v roce 2018. Důvodem byly poměrně vysoké tržby a také nízká hodnota pohledávek, která byla druhá nejnižší za celé sledované období. Naopak nejvyšší, v tomto případě nejhorší, hodnoty dosáhlo družstvo v roce 2010, kdy se doba splatnosti pohledávek vyšplhala přes 50 dní. V posledních letech se daří držet tento ukazatel na velmi nízké hodnotě.

Naopak u vývoje průměrné hodnoty vzorku podniků docházelo ve sledovaném období k vysokým výkyvům. V letech 2010–2012 se dařilo podnikům ze vzorku držet hodnotu ukazatele kolem 129 dní. V roce 2013 přišlo první větší zvýšení na 183 dní. Od roku 2014 pak průměrná hodnota tohoto ukazatele raketově rostla a během pěti let zaznamenala zhruba dvojnásobný nárůst. Příčinou tohoto rekordního nárůstu je hodnota ukazatele jednoho z podniků, která se právě od roku 2014 neustále zvyšuje. Podnik má totiž obrovské množství pohledávek, avšak tržby jsou velmi nízké.

Následující graf zobrazuje vývoj ukazatele doby splacení dluhu v letech 2010–2019.

Graf 22 Doba splacení dluhu ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Debt Repayment Period. Zdroj: vlastní zpracování na základě účetních závěrek.

Ukazatel doby splacení zobrazuje, za kolik let bude podnik schopen splatit veškeré své dluhy, pokud bude zachována současná úroveň cash flow. Z grafu je patrné, že zde nastává opět meziroční vývoj z minima do maxima. Zatímco v roce 2011 mělo být družstvo schopno uhradit své dluhy přesně za tři roky, v roce 2012 už se jednalo o 12,5 roku. Tento vývoj je způsoben výší cash flow, která v roce 2011 činila zhruba 14,5 mil. Kč, avšak o rok později se jednalo pouze o 3,6 mil. Kč. V roce 2012 však došlo opět rapidnímu poklesu, především vlivem zlepšení cash flow. Vývoj dále zaznamenal další zvýšení v letech 2014 a 2018, kdy výše cizích zdrojů dosahovala nejnižších hodnot v celém sledovaném období a zároveň došlo ke zvýšení cash flow.

5.3.5 Mezipodnikové srovnání

Mezipodnikové srovnání bylo provedeno pomocí bodové metody. Podniky byly srovnávány na základě šesti ukazatelů – rentability vlastního kapitálu, rentability aktiv, běžné likvidity, okamžité likvidity, rychlosti obratu aktiv a celkové zadluženosti. U prvních pěti ukazatelů je žádoucí maximální hodnota, naopak u posledního ukazatele hodnota minimální. V následující tabulce jsou stanoveny váhy jednotlivých kritérií za využití Saatyho metody.

Tabulka 13 Saatyho matice ⁽¹⁾

Ukazatel ⁽²⁾	ROE ⁽³⁾	ROA ⁽⁴⁾	Běžná likvidita ⁽⁵⁾	Okamžitá likvidita ⁽⁶⁾	Celková zadluženost ⁽⁷⁾	Rychlost obratu aktiv ⁽⁸⁾	Geometrický průměr ⁽⁹⁾	Váha ⁽¹⁰⁾
ROE ⁽³⁾	1	3	0,33	0,33	3	3	1,201	0,16
ROA ⁽⁴⁾	0,33	1	0,33	0,33	3	3	0,833	0,11
Běžná likvidita ⁽⁵⁾	3	3	1	0,33	3	5	1,886	0,25
Okamžitá likvidita ⁽⁶⁾	3	3	3	1	3	5	2,720	0,36
Celková zadluženost ⁽⁷⁾	0,33	0,33	0,33	0,33	1	5	0,629	0,08
Rychlost obratu aktiv ⁽⁸⁾	0,33	0,33	0,2	0,2	0,2	1	0,310	0,04
Celkem ⁽¹¹⁾	-	-	-	-	-	-	7,578	1,00

⁽¹⁾ Saaty's matrix; ⁽²⁾ Indicator; ⁽³⁾ Return on Equity; ⁽⁴⁾ Return on Assets; ⁽⁵⁾ Current Ratio; ⁽⁶⁾ Cash Ratio; ⁽⁷⁾ Total indebtedness; ⁽⁸⁾ Total Assets Turnover Ratio; ⁽⁹⁾ Geometric average; ⁽¹⁰⁾ Weight; ⁽¹¹⁾ Total. Zdroj: vlastní zpracování.

Preferenční vztahy dvojic byly stanoveny subjektivně. Při stanovení byla nejvíce preferována likvidita, především z důvodu zajištění platební schopnosti podniku. Druhou nejvýznamnější kategorií byla určena rentabilita. Důvodem bylo udržení určité úrovně ziskovosti, jelikož při vysoké likviditě dochází ke snižování výnosnosti.

Následující tabulka zobrazuje dosažený percentil sledovaného družstva v letech 2010–2019.

Tabulka 14 Dosažený percentil z hlediska poměrových ukazatelů ⁽¹⁾

Rok ⁽²⁾	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Percentil ⁽³⁾	50	50	47	35	31	29	29	27	43	67

⁽¹⁾ Achieved percentile in terms of ratios, ⁽²⁾ Year, ⁽³⁾ Percentile. Zdroj: vlastní tvorba

Za celé období bylo družstvo průměrně lepší než 41 % podniků ze vzorku. Z tabulky je zřejmé, že nejlépe se sledovaný podnik umístil v roce 2019, kdy hodnotami vybraných ukazatelů předčil dvě třetiny podniků ze vzorku. Družstvu se také dařilo na začátku sledovaného období, kdy až do roku 2012 bylo lepší než zhruba polovina podniků. Od roku 2012 však postavení družstva ve vzorku klesalo, a to až do roku 2017, kdy hodnoty ukazatelů byly lepší než hodnoty pouhých 27 % podniků.

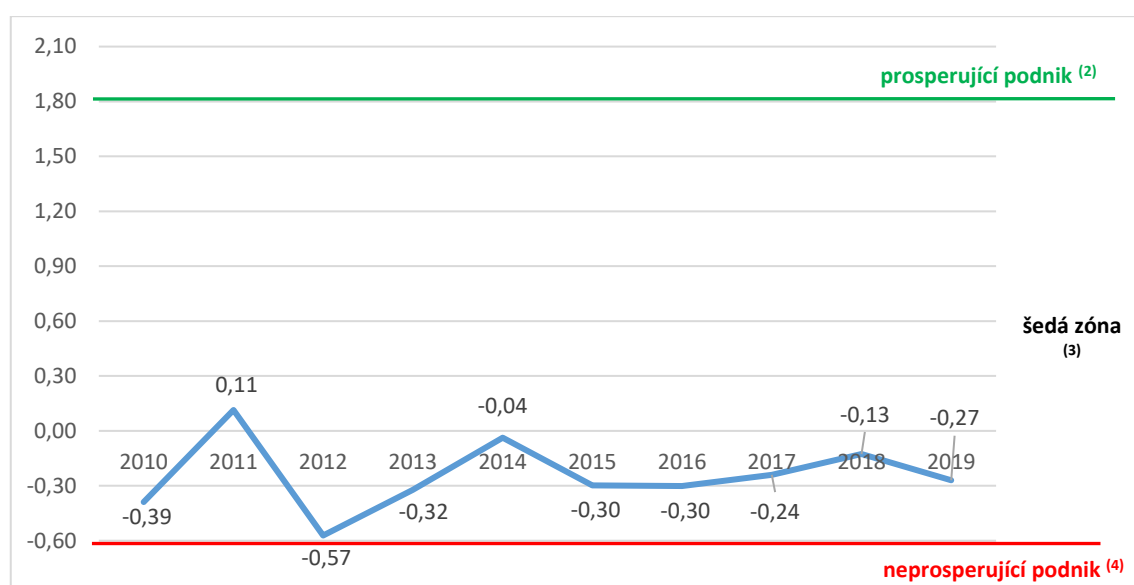
5.4 Bonitní a bankrotní modely

Bonitní a bankrotní modely slouží jako predikční modely, postihují současný, ale především budoucí vývoj podniku. Z bonitních a bankrotních modelů byl pro analýzu družstva použit model Finančního zdraví Programu rozvoje venkova a Gurčikův index.

5.4.1 G-index

Dle vzorce uvedeného v metodice byl vypočítán Gurčikův index pro období let 2010-2019. Vývoj hodnoty tohoto indexu je znázorněn v následujícím grafu.

Graf 23 Vývoj hodnoty G-indexu⁽¹⁾

⁽¹⁾ Development of G-index value; ⁽²⁾ Prosperous company; ⁽³⁾ Grey zone; ⁽⁴⁾ Non-prosperous company.
Zdroj: vlastní zpracování.

Z grafu je patrné, že družstvo se dle Gurčikova indexu pohybuje spíše ve spodních patrech šedé zóny. Nejhorší hodnota indexu (-0,57) byla zaznamenána v roce 2012, kdy se družstvo velmi přiblížilo hranici mezi šedou zónou a neprosperujícím podnikem. Naopak nejlepší hodnoty (0,11) dosáhlo družstvo v roce předcházejícím, tedy v roce 2011. Důvodem dvou extrémů v po sobě jdoucích letech je to, že v roce 2011 se rapidně zvýšily výnosy, zároveň s nimi také zisk a cash flow dosahovalo poměrně vysoké hodnoty. Naopak v roce 2012 nastal přesně opačný vývoj – prudký pokles cashflow (přibližně o 11 mil. Kč), stejně tak pokles zisku (zhruba o 4,5 mil. Kč) a nárůst hodnoty zásob (zhruba o 3 mil. Kč) oproti roku 2011. Všechny tyto ukazatele přispěly k extrémnímu výkyvu mezi roky 2011 a 2012.

5.4.2 Finanční zdraví Programu rozvoje venkova

Finanční zdraví podniku je velmi důležité. Pro udělení dotací z Programu rozvoje venkova je splnění finančního zdraví dokonce podmínkou. Hodnocení finančního zdraví proběhlo v souladu s metodikou SZIF. Bylo vybráno deset poměrových ukazatelů, které byly vypočteny za období let 2010-2019.

Tabulka 15 Finanční zdraví PRV v letech 2010–2019 ⁽¹⁾

Ukazatel ⁽²⁾	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ROA ⁽³⁾	-0,6	4,3	0,3	0,1	5,5	-0,9	2,2	2,8	4,4	2,1
Dlouhodobá rentabilita ⁽⁴⁾	29,1	32,7	32,6	33,9	38,8	37,8	41,3	39,5	43,6	45,1
Přidaná hodnota / vstupy ⁽⁵⁾	55,8	61,5	38,5	38,0	48,1	30,3	24,3	36,8	31,2	37,4
Rentabilita výkonů z CF ⁽⁶⁾	23,5	26,8	16,0	20,4	23,5	18,6	16,6	16,9	18,1	15,0
Celková zadluženost ⁽⁷⁾	42,5	40,2	41,5	40,2	21,9	38,4	33,8	38,2	34,2	34,2
Úrokové krytí ⁽⁸⁾	-0,7	6,2	0,4	0,2	10,5	-1,7	5,1	9,1	10,4	4,4
Doba splatnosti dluhů z CF ⁽⁹⁾	3,3	2,1	4,4	3,4	1,1	3,0	3,5	4,0	3,3	3,8
Krytí zásob ČPK ⁽¹⁰⁾	1,2	1,2	1,1	1,2	0,7	1,4	1,1	1,0	1,3	1,2
Pohotová likvidita ⁽¹¹⁾	1,4	1,4	1,2	0,9	1,3	1,1	0,6	0,6	0,6	0,8
Investiční aktivita ⁽¹²⁾	7,8	10,0	15,4	10,1	5,0	11,4	8,7	16,6	19,8	25,2
Body celkem ⁽¹³⁾	23	29	25	24	29	23	26	27	28	27
Kategorie ⁽¹⁴⁾	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A

⁽¹⁾ Financial health in years 2010-2019; ⁽²⁾ Indicator; ⁽³⁾ Return on Assets; ⁽⁴⁾ Long-term profitability; ⁽⁵⁾ Added value / inputs; ⁽⁶⁾ Profitability of revenues on Cash Flow; ⁽⁷⁾ Total indebtedness; ⁽⁸⁾ Times Interest Earned Ratio; ⁽⁹⁾ Debt Repayment Period; ⁽¹⁰⁾ Coverage of the inventories on net working capital; ⁽¹¹⁾ Quick Ratio; ⁽¹²⁾ Investment activity; ⁽¹³⁾ Total score; ⁽¹⁴⁾ Category. Zdroj: vlastní zpracování.

Každé výsledné hodnotě byl přiřazen určitý počet bodů dle dosaženého výsledku. Souhrnem bodů byla stanovena kategorie, do které podnik spadá a zároveň to, zda je splněna podmínka finančního zdraví, či nikoliv.

Předchozí tabulka zobrazuje, že družstvo se v celém sledovaném období nachází v kategorii „A“, tedy v nejlepší kategorii. Nejbližší k vypadnutí z kategorie „A“ bylo družstvo v letech 2010 a 2015, kdy dosáhlo bodového skóre 23 bodů. Hranice mezi kategoriemi „A“ a „B“ je totiž 22 bodů. Naopak nejvíce bodů získal podnik v letech 2011 a 2014, kdy dosáhl celkového počtu 29 bodů. Důvodem byl především vysoký zisk v obou letech a snížení celkové zadluženosti v roce 2014.

Z výpočtu uvedených ukazatelů a vysokých bodových hodnot je možné říct, že podmínka finančního zdraví podniku je za celé sledované období splněna. Průměrný počet získaných bodů činí 26,1.

5.5 Rozbor nákladovosti

Ukazatel nákladovosti nebyl součástí kapitoly o poměrových ukazatelích. V následující části bude proto nákladovosti věnován prostor. Celková nákladovost je tvořena především provozní, ale také finanční a mimořádnou nákladovostí. Následující tabulka zobrazuje rozbor celkové nákladovosti.

Tabulka 16 Rozbor celkové nákladovosti ⁽¹⁾

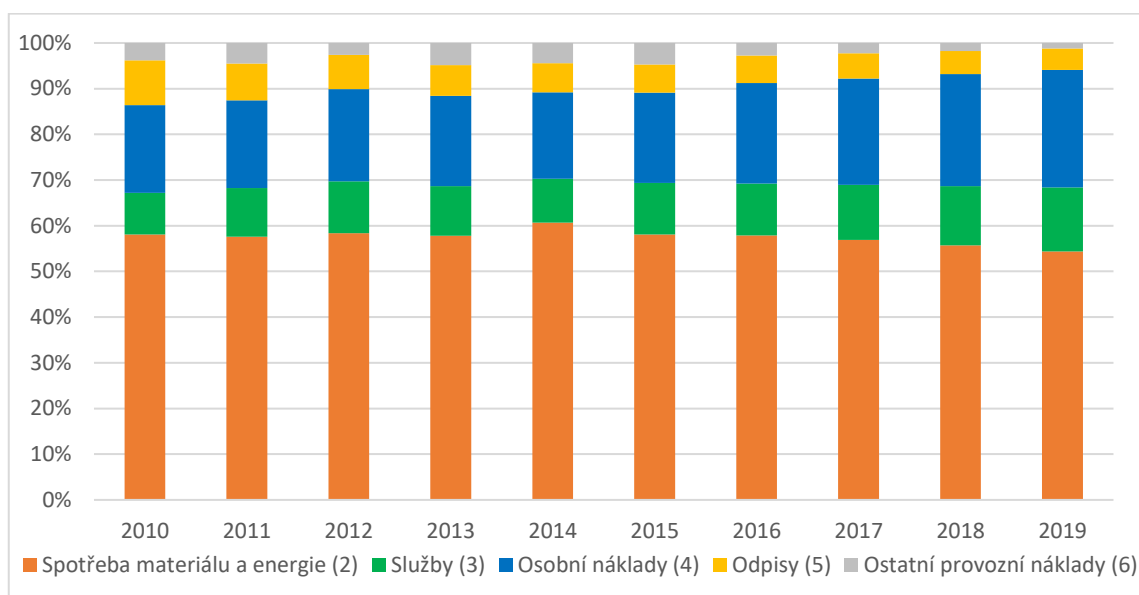
Rok ⁽²⁾	Provozní ⁽³⁾	Finanční ⁽⁴⁾	Celkem ⁽⁵⁾
2010	98,00	1,52	99,52
2011	91,17	1,06	92,22
2012	97,31	1,05	98,36
2013	97,59	0,93	98,54
2014	91,68	0,66	92,34
2015	99,13	0,74	99,87
2016	96,82	0,65	97,47
2017	95,20	0,57	95,77
2018	93,72	0,65	94,37
2019	96,68	0,78	97,46

⁽¹⁾ Analysis of total costs; ⁽²⁾ Year; ⁽³⁾ Operating costs; ⁽⁴⁾ Financial costs; ⁽⁵⁾ Total costs. Zdroj: vlastní zpracování.

V průměru přes 96 % nákladovosti je tvořeno provozní nákladovostí. V letech 2010 a 2015 dosáhla nákladovost téměř 100 %, což by znamenalo, že hospodářský výsledek by byl nulový, popř. ztrátový. Nejnižší nákladovosti dosáhlo družstvo v roce 2011, kdy hodnota klesla na 92,22 %, a poté v roce 2014, kdy celková nákladovost činila 92,34 %. Pokud jde o provozní nákladovost, nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2015, zatímco nejvyšší hodnota finanční nákladovosti byla zjištěna v roce 2010. Finanční nákladovost se od tohoto roku snižovala až do roku 2017. Na celkovou nákladovost měla vliv také mimořádná činnost, avšak tyto částky jsou velmi zanedbatelné. Tato činnost navíc byla od roku 2016 zrušena, tudíž družstvo již nebude vykazovat žádné mimořádné náklady.

V následujícím grafu je rozebrána provozní nákladovost dle jednotlivých skupin nákladů.

Graf 24 Analýza provozní nákladovosti ⁽¹⁾

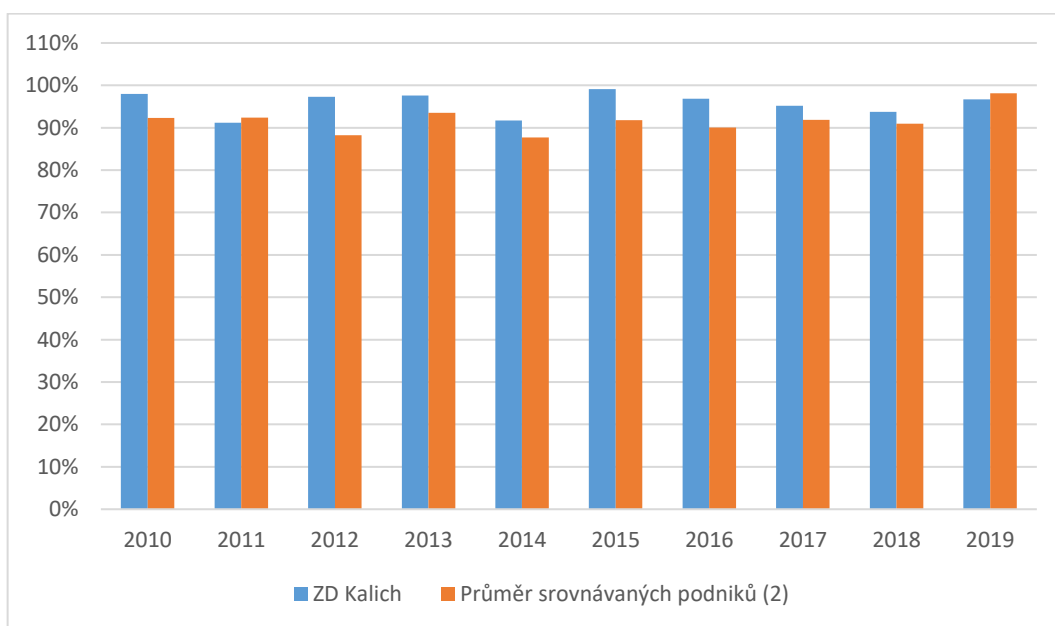
⁽¹⁾ Analysis of operating costs; ⁽²⁾ Materials and consumables; ⁽³⁾ Services; ⁽⁴⁾ Personnel expenses; ⁽⁵⁾ Amortisation; ⁽⁶⁾ Other operating expenses. Zdroj: vlastní zpracování.

Provozní nákladovost se skládá z výkonové spotřeby, osobních nákladů, odpisů a ostatních provozních nákladů. Výkonovou spotřebu je dále možné rozdělit na spotřebu materiálu a energií a služby. Z grafu je patrné, že největší podíl na provozní nákladovosti má spotřeba materiálu a energií, a to více než 50 %. Nejvyššího podílu materiálových nákladů bylo dosaženo v roce 2014. Druhou nejvýznamnější skupinou jsou osobní náklady, které se průměrně pohybují okolo 31 %. V období let 2010-2019 došlo ke zvýšení mzdových nákladů přibližně o 6,7 mil. Kč. Třetí nejvýznamnější položkou jsou nakupované služby. Náklady na nakupované služby se však od roku 2015 stále snižují. Další skupinou jsou odpisy, jejichž průměrná hodnota se pohybuje rovněž kolem 6,7 mil. Kč. Odpisy se v průběhu let stále snižují, např. v roce 2019 byla hodnota odpisů téměř poloviční, než hodnota v roce 2010. Poslední skupinou jsou ostatní provozní náklady, do kterých jsou zahrnuty daně a poplatky, zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku, změna stavu rezerv a opravných položek a další provozní náklady. Tyto náklady se od roku 2015 stále snižují. Důvodem může být nepravidelná hodnota rezerv a opravných položek, snižování daní a poplatků, ale také snížení nákladů z prodeje dlouhodobého majetku.

5.5.1 Porovnání provozní nákladovosti se vzorkem

Následující graf zobrazuje porovnání provozní nákladovosti družstva se zkoumaným vzorkem podniků.

Graf 25 Provozní nákladovost ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Operating Costs; ⁽²⁾ Average of the compared companies. Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že provozní nákladovost družstva je téměř ve všech letech sledovaného období vyšší než průměrná hodnota podniků ze vzorku. Výjimkou jsou pouze roky 2011 a 2019. Nejvyšší provozní nákladovost byla u srovnávaného souboru podniků naměřena v roce 2019 a činila 98 %. Naopak nejnižších hodnot dosáhl tento ukazatel v letech 2012 a 2014.

Tabulka 17 Dosažený percentil z hlediska provozní nákladovosti ⁽¹⁾

Rok ⁽²⁾	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Percentil ⁽³⁾	21	64	16	18	38	18	12	27	43	56

⁽¹⁾ Achieved percentile in terms of operating costs, ⁽²⁾ Year, ⁽³⁾ Percentile. Zdroj: vlastní tvorba

Výše uvedená tabulka potvrzuje, že nejlepších hodnot provozní nákladovosti dosahovalo družstvo v letech 2011 a 2019. V těchto letech bylo družstvo lepší než 64 %, respektive než 56 % podniků ze souboru. Naopak nejhorší výsledek byl zaznamenán v roce 2016, kdy hodnota ukazatele družstva byla lepší než pouze 12 % podniků. Od roku 2017 se však postavení družstva v konkurenci ostatních podniků zlepšuje, průměrně zhruba o 14,6 %.

6 Závěr

Zemědělské družstvo Kalich bylo podrobena analýze finančních i provozních ukazatelů. Analýza provozních ukazatelů byla zaměřena na rostlinnou výrobu, jelikož tato výroba byla v průběhu sledovaného období vyhodnocena jako nejvýznamnější. Pro analýzu rostlinné výroby byly vybrány komodity, které družstvo pěstuje nejvíce. Jedná se o pšenici, žito, řepku, ozimý a jarní ječmen a také brambory. Nejprve byla zhodnocena sklizeň v tunách a následně v tunách na jeden hektar. Hektarové výnosy byly poté porovnány se vzorkem podniků. Bylo zjištěno, že sledované družstvo dominuje především v produkci řepky, žita a pšenice. Pokud jde o produkci brambor, podnik produkuje sadbové, průmyslové i konzumní brambory. Hektarový výnos družstva byl u sadbových brambor nižší než hektarový výnos podniků ze vzorku. U produkce konzumních a průmyslových brambor však nastala opačná situace.

Dílčí kapitola byla věnována čerpaným dotacím. Družstvo čerpá především provozní dotace, pouze v letech 2010, 2015 a 2018 byly čerpány také investiční dotace. Nejvýznamnějšími platbami z hlediska provozních dotací je jednotná platba na plochu (SAPS) a poté vyrovnávací příspěvek pro méně příznivé oblasti LFA (ANC), jelikož téměř 75 % výměry spadá do horských oblastí LFA H. Výše zmíněné provozní dotace byly zároveň nejvýznamnější i pro podniky ze vzorku. Ze srovnání čerpaných dotací je zřejmé, že družstvo čerpá nižší dotace, než je průměrná dotace čerpaná jedním podnikem ze vzorku.

Ve finanční části byl zanalyzován vývoj poměrových ukazatelů rentability, likvidity, zadluženosti a aktivity. Z hlediska rentability byly pro družstvo nejúspěšnější roky 2011 a 2014, kdy rentabilita dosahovala nejvyšších hodnot, jelikož zisk se pohyboval kolem 6 mil. Kč. Naopak nejhorší situace nastala v roce 2015, kdy zisk činil pouze 105 tis. Kč a rentabilita tak zaznamenala prudký meziroční propad. Zemědělství je odvětví, pro které jsou typické dotace. Ukazatele rentability aktiv a rentability tržeb proto byly očištěny o vliv provozních dotací. Výsledek ukázal, že bez čerpání provozních dotací se rentabilita výrazně propadla, a to jak rentabilita sledovaného družstva, tak vzorku podniků. Největší výkyv u družstva nastal v roce 2016, jelikož v tomto roce byla obdržena mimořádná dotace na sucho. Analýza likvidity ukázala, že hodnota běžné, pohotové i okamžité likvidity se po většinu sledovaného období pohybuje nad hranicí optimálního intervalu. Lze tedy konstatovat, že družstvo nemá problém s případnou úhradou svých

krátkodobých závazků. Na druhou stranu, vyšší hodnota likvidity může vést k nižším finančním výnosům. Při analýze zadluženosti bylo zjištěno, že celková i dlouhodobá zadluženost se v průběhu sledovaného období snížila. Naopak krátkodobá zadluženost zaznamenala mezi roky 2014–2017 nárůst. V posledních letech se však krátkodobá zadluženost opět snižuje. Hodnota ukazatele krytí stálých aktiv dlouhodobým kapitálem je vyšší než 1, což znamená, že aktiva jsou financována pomocí dlouhodobého kapitálu a zároveň dochází k vytváření pracovního kapitálu.

Vybrané poměrové ukazatele byly dále zahrnuty do mezipodnikového srovnání. Váhy byly stanoveny prostřednictvím Saatyho metody, srovnávání probíhalo pomocí bodové metody. Mezipodnikové srovnání ukázalo, že družstvo bylo ve sledovaném období v průměru lepší než 41 % podniků, to znamená, že se pohybuje spíše v druhé polovině vzorku.

Analýza nákladovosti ukázala, že největší podíl na celkové nákladovosti družstva má nákladovost provozní, a to v průměru přes 96 %. Při detailnějším rozboru provozní nákladovosti bylo zjištěno, že mezi nejvýznamnější položky nákladů družstva patří spotřeba materiálu a energií, mzdové a osobní náklady a také nakupované služby.

Pro zjištění finančního zdraví a zařazení družstva mezi prosperující či neprospírající podniky byl využit model Finančního zdraví Programu rozvoje venkova a Gurčíkův index. Z hlediska prvního zmíněného ukazatele lze říct, že podnik se pohybuje ve všech letech v nejlepší kategorii, tedy v kategorii A. Za celé sledované období byla tedy splněna podmínka finančního zdraví. Při hodnocení Gurčíkova indexu bylo zjištěno, že podnik se v celém sledovaném období pohybuje spíše ve spodních patrech šedé zóny. V roce 2012 se podnik přiblížil kategorii neprospírajících podniků, především vlivem poklesu cash flow a zisku.

Po zhodnocení všech ukazatelů lze říct, že sledované družstvo patří mezi průměrné podniky a vyvíjí se dobrým směrem, a to jak z provozního, tak z ekonomického hlediska.

Summary

This diploma thesis is focused on the economic analysis of an agricultural cooperative. Analysis contains operating and financial indicators. Analysis of financial situation contains calculation of ratio indicators of profitability, liquidity, indebtedness, and activity. Furthermore, the thesis contains analysis of the financial health and development of G-index value.

Operating indicators includes analysis of crop production. In the crop production is reviewed a development of the most, for cooperative, important crops – oilseed rape, rye, potatoes wheat, spring and winter barley.

Last part contains operating and investment subsidies, which are very important for the agricultural production.

The survey is run in one specific company. Results are compared with sample of companies operating in similar conditions. Comparison is made with a point method.

Key words: indicator, agriculture, analysis, production, subsidies, yield per hectare.

JEL Classification:

- G32 Financing Policy, Financial Risk and Risk Management, Capital and Ownership Structure, Value of Firms, Goodwill.
- G33 Bankruptcy, Liquidation.
- M4 Accounting and Auditing.
- O13 Agriculture, Natural Resources, Energy, Environment, Other Primary Products.
- Q1 Agriculture.

Přehled použitých zdrojů

- [1] Bečvářová, V. (2014). *Zemědělská politika a obchod*. Brno: Mendelova univerzita v Brně.
- [2] Blaha, Z. S., & Jindřichovská, I. (2006). *Jak posoudit finanční zdraví firmy*. Praha: Management Press.
- [3] Boháčková, I. (2011). *Finanční podpora zemědělství a regionálního rozvoje - vybrané aspekty*. Praha: Powerprint.
- [4] Boháčková, I., Brožová, I. & Jeníček, V. (2005). *Ekonomika agrárního sektoru*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze.
- [5] Brealey, R. A., Myers, S. C., & Allen, F. (2008). *PRINCIPLES OF CORPORATE FINANCE*. New York: McGraw-Hill.
- [6] CzechTrade. (2018). *Zemědělství - statistický přehled*. Retrieved from <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zemedelstvi-statisticky-prehled-3153.html>
- [7] Český statistický úřad. (2018). Retrieved from www.csu.cz
- [8] Čuba, F., Hurta, J., & Trnka, F. (1998). *České zemědělství: jeho stav a možnosti rozvoje*. Zlín: Edice TOKO.
- [9] Doucha, R. (1996). *Finanční analýza podniku*. Praha: VOX.
- [10] Dvořáková, D. (2012). *Specifika účetnictví a oceňování v zemědělství*. Praha: Wolters Kluwer.
- [11] Grünwald, R., & Holečková, J. (2009). *Finanční analýza a plánování podniku*. Praha: Ekopress.
- [12] Gurčík, E. (2002). *G-index metóda predikcie finančného stavu poľnohospodárskych podnikov*. Agriculture Economics, 373-378.
- [13] Homolka, J., & Švecová, M. (2012). *Analysis of financial support influences on management of agricultural enterprises*. Agris on-line Papers in Economics and Informatics. <https://online.agris.cz/archive/2012/01/02>

- [14] Chocholoušek, M., Hloušková, Z., Šimová, T., & Huml, J. (2021). *Agriculture farms product differentiation assessment in the Czech Republic*. *Agric. Econ. – Czech*, 67: 81-89. <https://doi.org/10.17221/442/2020-AGRICECON>
- [15] Kalouda, F. (2017). *Finanční analýza a řízení podniku*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- [16] Knápková, A., Pavelková, D., & Šteker, K. (2013). *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. Praha: Grada Publishing.
- [17] Kouřilová, J., Pšenčík, J., & Kopta, D. (2009). *Dotace v zemědělství*. Brno: CERM.
- [18] Kubíčková, D., Jindřichovská, I. (2015). *Finanční analýza a hodnocení výkonnosti firem*. Praha: C. H. Beck.
- [19] Latruffe, L., & Davidova, S. (2007). *Common Agricultural Policy direct payments and distributional conflicts over rented land within corporate farms in the New Member States*. *Land Use Policy*, 24(2), 451–457. doi:10.1016/j.landusepol.2006.06.003
- [20] Lesáková & kol. (2007). *Finančno-ekonomická analýza podniku*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta.
- [21] Marek, P. (2009). *Studijní průvodce financemi podniku*. Praha: Ekopress.
- [22] Ministerstvo spravedlnosti. (2019). Retrieved from <http://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>
- [23] Ministerstvo zemědělství. (2019). *M13 Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (ANC)*. Retrieved from <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/opatreni/m13-platby-pro-oblasti-sprirodnimi-ci/>
- [24] Ministerstvo zemědělství. (2020). *Národní dotace*. Retrieved from <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/>
- [25] Ministerstvo zemědělství. (2020). *Vznik, vývoj a reformy Společné zemědělské politiky*. Retrieved from: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/vznik-vyvoj-a-reformy-spolecne/>

- [26] Ministerstvo zemědělství. (2020). *Zemědělství 2019*. Praha: Ministerstvo zemědělství.
- [27] Mrkvička, J., & Kolář, P. (2006). *Finanční analýza*. Praha: ASPI Wolters Kluwer.
- [28] Neumaierová, I., & Neumaier, I. (2002). *Výkonnost a tržní hodnota firmy*. Praha: GRADA Publishing.
- [29] Olivková, I. (2011). *Aplikace metod vícekritériálního rozhodování při hodnocení kvality veřejné dopravy*. Retrieved from http://perverscontacts.upce.cz/23_2011/Olivkova.pdf
- [30] Růčková, P. (2015). *Finanční analýza*. Praha: GRADA Publishing.
- [31] Sedláček, J. (2011). *Finanční analýza podniku*. Brno: Computer Press, a. s.
- [32] Svatoš, M. (2008). *Ekonomika agrárního sektoru*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta.
- [33] Svoboda, J., Lososová, J., & Zdeněk, R. (2017). *Zemědělské dotace v Evropské unii*. Praha: Wolters Kluwer.
- [34] Svoboda, J., Novotná, M. (2014). *Economic efficiency of chosen Czech farms (Farming at an average altitude of 450 m above sea level): scientific monograph*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta
- [35] Svobodová, E., & Vinohradský, K. (2009). *The range and the structure of subsidies in agriculture companies reaching a different economical level*. *Agris on-line Papers in Economics and Informatics*, (2). <https://online.agris.cz/archive/2009/02/02>
- [36] Synek, M., Kopkáně, H., & Kubálková, M. (2009). *Manažerské výpočty a ekonomická analýza*. Praha: C. H. Beck.
- [37] SZIF. (2013). *SZIF poskytuje*. Retrieved from: <https://www.szif.cz/cs/szif-poskytuje>
- [38] Szücs, I. & Zsarnóczai, J. S. (2012). *Economics of sustainable agriculture*. Szent István University Publishing.

- [39] Špička, J. (2006). *Řízení podnikatelských rizik v zemědělství*. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha.
- [40] Zalai, K & kol. (2010). *Finančno-ekonomická analýza podniku*. Bratislava: Sprint dva.
- [41] Zelgalve, E., & Zacharčenko, A. (2012). *TRANSFORMATION OF THE ROLE OF FINANCIAL ANALYSIS IN ENTERPRISE MANAGEMENT*. Management of Organizations: Systematic Research, 147-167.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Sklizeň zemědělských plodin v letech 2018 a 2019 ⁽¹⁾	12
Tabulka 2 Preferenční vztahy jednotlivých kritérií ⁽¹⁾	30
Tabulka 3 Rozlišení kategorií finančního zdraví dle dosaženého počtu bodů ⁽¹⁾	31
Tabulka 4 Sklizeň vybraných plodin v t ⁽¹⁾	35
Tabulka 5 Hektarový výnos vybraných plodin v t/ha ⁽¹⁾	36
Tabulka 6 Dosažený percentil z hlediska hektarových výnosů vybraných plodin ⁽¹⁾	40
Tabulka 7 Produkce sadbových brambor ⁽¹⁾	41
Tabulka 8 Produkce konzumních a průmyslových brambor ⁽¹⁾	42
Tabulka 9 Přehled čerpaných dotací v tis. Kč ⁽¹⁾	43
Tabulka 10 Provozní dotace v tis. Kč v letech 2010–2014 ⁽¹⁾	44
Tabulka 11 Provozní dotace v tis. Kč v letech 2015–2019 ⁽¹⁾	44
Tabulka 12 Průměrné dotace čerpané podniky ze vzorku v tis. Kč ⁽¹⁾	46
Tabulka 13 Saatyho matice ⁽¹⁾	63
Tabulka 14 Dosažený percentil z hlediska poměrových ukazatelů ⁽¹⁾	64
Tabulka 15 Finanční zdraví PRV v letech 2010–2019 ⁽¹⁾	66
Tabulka 16 Rozbor celkové nákladovosti ⁽¹⁾	68
Tabulka 17 Dosažený percentil z hlediska provozní nákladovosti ⁽¹⁾	70

Seznam grafů

Graf 1 Průměrný podíl jednotlivých výrob na celkové produkci za období 2010-2019 ⁽¹⁾	34
Graf 2 Hektarový výnos pšenice ⁽¹⁾	37
Graf 3 Hektarový výnos žita ⁽¹⁾	37
Graf 4 Hektarový výnos řepky ⁽¹⁾	38
Graf 5 Hektarový výnos ozimého ječmene ⁽¹⁾	39

Graf 6 Hektarový výnos jarního ječmene ⁽¹⁾	39
Graf 7 Rentabilita vlastního kapitálu v % ⁽¹⁾	47
Graf 8 Rentabilita aktiv v % ⁽¹⁾	48
Graf 9 Rentabilita tržeb v % ⁽¹⁾	49
Graf 10 Běžná likvidita ⁽¹⁾	50
Graf 11 Pohotová likvidita ⁽¹⁾	51
Graf 12 Okamžitá likvidita ⁽¹⁾	52
Graf 13 Celková zadluženost v % ⁽¹⁾	53
Graf 14 Dlouhodobá zadluženost v % ⁽¹⁾	54
Graf 15 Krátkodobá zadluženost v % ⁽¹⁾	55
Graf 16 Úrokové krytí ⁽¹⁾	56
Graf 17 Krytí stálých aktiv dlouhodobým kapitálem ⁽¹⁾	57
Graf 18 Rychlost obratu aktiv ⁽¹⁾	58
Graf 19 Rychlost obratu stálých aktiv ⁽¹⁾	59
Graf 20 Rychlost obratu zásob ⁽¹⁾	60
Graf 21 Doba splatnosti pohledávek ve dnech ⁽¹⁾	61
Graf 22 Doba splacení dluhu ⁽¹⁾	62
Graf 23 Vývoj hodnoty G-indexu ⁽¹⁾	65
Graf 24 Analýza provozní nákladovosti ⁽¹⁾	69
Graf 25 Provozní nákladovost ⁽¹⁾	70

Seznam příloh

Příloha 1 Charakteristika vzorku podniků pro mezipodnikové srovnání ⁽¹⁾	80

Příloha 1 Charakteristika vzorku podniků pro mezipodnikové srovnání ⁽¹⁾

Číslo podniku ⁽²⁾	Okres ⁽³⁾	Právní forma ⁽⁴⁾
1	Český Krumlov	družstvo
2	Prachatice	družstvo
3	Žďár nad Sázavou	družstvo
4	Jeseník	družstvo
5	Svitavy	a. s.
6	Svitavy	a. s.
7	Žďár nad Sázavou	a. s.
8	Klatovy	a. s.
9	Jeseník	s. r. o.
10	Blansko	družstvo
11	Prachatice	družstvo
12	Žďár nad Sázavou	s. r. o.
13	Havlíčkův Brod	a. s.
14	Tachov	s. r. o.
15	Jindřichův Hradec	družstvo
16	Semily	družstvo
17	Český Krumlov	s. r. o.
18	Cheb	družstvo
19	Žďár nad Sázavou	a. s.
20	Trutnov	s. r. o.
21	Prachatice	a. s.
22	Strakonice	a. s.
23	Český Krumlov	a. s.
24	Jihlava	s. r. o.
25	Jindřichův Hradec	a. s.
26	Jindřichův Hradec	družstvo
27	Český Krumlov	s. r. o.
28	Ústí nad Orlicí	s. r. o.
29	Klatovy	družstvo
30	Frýdek-Místek	s. r. o.
31	Šumperk	s. r. o.
32	České Budějovice	družstvo

⁽¹⁾ Characteristic of sample of companies. ⁽²⁾ Number of company; ⁽³⁾ Region; ⁽⁴⁾ Legal form. Zdroj: vlastní zpracování.